

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 52 (1274)

Субота, 28 чэрвеня 1958 года

Цана 40 кап.

У клопатах пра чалавека

(З СЕСІІ ВЯРХОУНАГА САВЕТА БССР)

Усе для народа!
Усе для чалавека, для яго шчасця і дабыты!

Мы гаворым так не дзеля прыгожага слова і, вядома, не дзеля таго, каб выхваліцца перад іншымі народамі і дзяржавамі. Не! Гэта не ўласціва савецкаму чалавеку — актыўнаму і свядомаму будаўніку камуністычнага грамадства. Законам нашай жывыцы, яго аэстам і сутнасцю з'яўляюцца штодзённыя клопаты Камуністычнай партыі і ўрада аб дабрабыце народа, аб тым, каб усе савецкія людзі жылі ў найлепшых умовах, былі шчаслівымі і радаснымі.

Павяржэнняў для гэтай прастай іспыці прыводзіць не трэба. Увесь уклад нашай жывыцы пабудаваны менавіта на гэтых прынцыпах. Мы так прывыклі да таго, што беларуская сталіца — Мінск стала адным з прыгажэйшых гарадоў у Савецкай краіне, што абудаваны пасля страшэнных вайсковых разбурэнняў усе гарады і сёлы рэспублікі, што ўдзельнічаюць у працы шматлікія прадпрыемствы, якіх раней не было на Беларусі, што ў рэспубліцы працуюць тысячы школ, службаў, дамоў культуры. Гэтыя факты сведчаць пра наш няўдольны рост, пра сілу і маладосць краіны Саветаў, пра росквіт яе невычэрпных творчых крыніц.

Але вось, калі наведзеш выстаўкі нашых дасягненняў, дзе ўсё сконцэнтравана ў адным месцы, ачы і яшчэ раз пераконваешся, як многа зрабіў за гады Савецкай ўлады наш працавіты народ над кіраўніцтвам роднай Камуністычнай партыі. Менавіта такія паўчы выклікае выстаўка тавараў бытавога абслугоўвання насельніцтва, якая адкрылася ў Дзень ўрада.

Выбраннікі беларускага народа — дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР, прыехалі на 8-ю сесію Вярхоўнага Савета чацвёртага склікання, каб абмеркаваць некалькі пытанняў, у тым ліку, і пытанне «Аб стане і мерах па паліпашэнню бытавога абслугоўвання насельніцтва». І выстаўка гэтых тавараў была найбольш ілюстраванай да дэкларацый старэйшага Савета Міністраў БССР М. Я. Аўхімоніча. Яна паказала, якімі невячэрнімі магчымасцямі валодае наша прамысловасць, колькі ёсць у нас яшчэ невыкарыстаных рэзерваў і ў прыватнасці ў галіне хіміі, як вырастае якасць тавараў, умельства і майстэрства працавітых рабочых рук.

Пройдзем і мы ля стэндаў гэтай выстаўкі і паглядзім, што паказваюць прадпрыемствы беларускага Саўнаргаса, прамысловай кааперацыі і машыных саветаў. Радуючы вочы выбравы Упраўлення лёгкай прамысловасці Саўнаргаса — адзенне, абутак, дыянавы, трыкажыя вырабы і г. д. Толькі ў 1958 годзе гэтае Упраўленне дасць насельніцтву прадукцыі на чатыры мільярды 330 мільянаў рублёў.

Цяпер лета, і многіх цікавяць новыя мадэлі жаночых басаножак і мужчынскіх сандаляў. Выбар фасонаў самы разнастайны. Большасць дыманструемых мадэляў захапляюць прыгажосцю і тонкім выкананнем.

— Добры абутак, зручны для поскі, лёгкі, прыгожы, — гавораць дэпутаткі, аглядаючы выстаўку. — Кожны са здальненнем набывае ён і сабе што-небудзь з гэтага абутку. Але вось бяда, часта ў магазінах нам прапануюць абутак, які зусім не падобны на той, што бачым на гэтай выстаўцы. А рабілі ж яго адны і тыя ж рукі...

Многа дэпутатаў і гасцей сабралася каля радыёпрыёмнікаў. Мінскі радыёзавод паказвае новыя маркі сваіх прыёмнікаў і тэлевізараў, якія ўжо ў гэтым годзе сыйдуць з канвейра і паступаць у продаж. Вось прыгожыя, багатыя з выгляду радыёла «Нёман». Высокага класа прыёмнік, пабудаваны на паўправадных, або дыянальных тэлевізар «Беларусь-4». Тут жа кабінеты швейных машыны «Орша», фотаапараты «Эстафета» і «Эмена», гадзіннікі «Зара».

Усім колерам вясёлі з'явіў назвавай прыгожыя вырабы гродзенскага шклявазда «Нёман». Мінскі фарфарава-фаянсавы завод паказвае вырабы дэкаратыўнай прадукцыі да саракагодовага БССР, якая экспануецца тут жа на выстаўцы.

Старэйшага майстра па нанясенню алмазнай грані цеха апрацоўкі заводу імя Дзяржынскага Самёна Грахоўскага літаральна атэкуець называльнікі выстаўкі.

— Дзе можна набыць гэтую прыгожую краліўваю ваду і гэты блакітны прыбор? Чаму завод выпускае іх толькі 50 штук у месяц? Гэта ж велікі і велікі мала. Так і перададзі калектыву вагара прадпрыемства.

Задольны і ўхваляваны майстар ахвотна запісае патрабаванні дэпутатаў.

У сістэме прамысловай кааперацыі Беларусь прадуе 1853 прадпрыемствы, якія

выпускаюць тавары бытавога ўжытку на 240 мільянаў рублёў у год. На гэтых прадпрыемствах працуе 12 тысяч чалавек. За два гады пабудавана 60 камбінатаў бытавога абслугоўвання, павільянаў і атакь. Сёлета будуюцца яшчэ 60. Толькі ў Мінску ў мінулым годзе было пабудавана шасць камбінатаў. У 1958 годзе распачата будаўніцтва механізаванай майстэрні па рамонт абутку, чатырох камбінатаў і самі павільянаў.

Прамысловая кааперацыя прадставіла на выстаўку багаты асартымент тавараў. Вас цікавяць прыгожыя жаночыя сукенкі, паліто, каштомы. Калі ласка, можна паглядзець і выабраць новы фасон. Мінскае атакь арцелі «Новы шлях» дэманструе некалькі адегатыных мадэляў дэманстрацыйнага жаночага паліто. Ёсць тут з густам папштыя жаночыя сукенкі для работы і выхадныя.

Прыцягваюць увагу твадкі вырабы. Арцель «Прагрэс» выпускае танныя габелены з добрымі малюнкамі. Шкала, што арцель можа выпускаць гэтых габеленаў толькі 300 штук у год. Вялома, гэта велікі і велікі мала. Варта выраб палёных габеленаў наладзіць і ў іншых арцелях Беларусі.

Многа на выстаўцы вышываных работ. Беларускія вышывальніцы паказалі сябе ўмелымі майстрамі, вышыв тонкі густ. Вышываюць і вытанна рушнікі, мужчынскія кашулі, жаночыя блузікі, блізка сведчаць аб высокім майстэрстве нашых твадчых і вышывальшчыц. Ужываюць каштодныя работы жлобіцкага умельцаў-інжынераў. З саломкі яны вырабляюць цудоўныя прыгожыя рэчы — розныя шкатулкі і інш. Арцель «Будзёнпром» наладзіла выраб шкатулак з дрва з партрэтамі Коласа, Купалы, Горкага, альбомаў да 40-годовага БССР, чарнільных прыладкаў, разнастайных лічыхцаў.

Аднак, як адзначалася на сесіі, бытавое абслугоўванне насельніцтва ў нас усё яшчэ як след не наладжана. У гарадах, раённых цэнтрах, на вёсках мала майстэрняў і камбінатаў бытавога абслугоўвання. Гэта дзятчыць асабліва Гомеля і Маладзечна. Белпрамсавет не мае, напрыклад, майстэрняў па бытавому абслугоўванню насельніцтва ў 24 раёнах рэспублікі.

Дэпутаткі і дэпутаты, якія выступалі ў спрэчках, многа гаварылі аб жыллёвым будаўніцтве. На дзяржаўнаму плану ў 1957 годзе было пабудавана і ўведзена ў строй больш 1.100 тысяч квадратных метраў жыллой плошчы. Калгаснікі і сельскагаспадарчыя калектывы ў 1957 годзе пабудавалі больш 25 тысяч жылых дамоў. І ўсё ж жылёвая праблема ў нас яшчэ не вырашана. Дэпутаты аналізавалі гаварылі аб тым, каб выкананні абласных, гарадскіх і раённых Саветаў і дэпутатаў прапаноў. Саўнаргас БССР, міністэрствы і ведамствы рэспублікі прынялі ўсе меры, якія б забяспечылі дэмаграфічнае выжыванне ўстаноўленага народна-гаспадарчым планам на 1956 — 1960 г.г. аб'ёму дзяржаўнага жылёвага будаўніцтва — 3,9 мільяна квадратных метраў і па індывідуальнаму жылёваму будаўніцтву — 3,1 мільяна квадратных метраў. За гэты ж час трэба пабудавана 104 тысячы жылых дамоў сіламі калгаснікаў і сельскай інтэлігенцыі.

На сесіі гаварылі аб тым, каб выкананні абласных Саветаў дэпутатаў прапаноў і Беларускага арганізаваў у 1958 — 59 г.г. пры сельна прадпрыемствах бытавога абслугоўвання насельніцтва.

Міністр культуры БССР дэпутат Г. Я. Бісялёў расказаў аб той вялікай рабоце, якая праводзіцца ў рэспубліцы па культурнаму будаўніцтву. У Беларусі працуюць звыш 13 тысяч калектываў мадэльнай самадзейнасці, у якіх ужываюцца больш 200 тысяч чалавек. У мінулым годзе яны наладзілі 50 тысяч канцэртаў, галоўным чынам для сельскага насельніцтва. Значная ўага належаць у рэспубліцы бібліятэчнай справе. Цяпер 80 працэнтаў калгасных двароў калгаснікаў аслугаваны нашымі бібліятэкамі. А ў 11 раёнах Беларусі кнігу чытаюць у кожным калгасным двары.

У гэтым годзе работніцы культуры рэспублікі прадставілі вытрымаць аглядаючы экзамены. Творчыя работнікі — кампазітары, мастакі, нацыяны тавары ўжываюцца да 40-годовага БССР новай спекажэлі, пішучы новыя творы. Многае трэба яшчэ зрабіць на добраапараванню культуры-асветных устаноў. Трэба дабіцца такога становішча, каб у кожным калгасе, саўгасе, на кожным прадпрыемстве быў свой калектыв мастацкай самадзейнасці і клуб.

Максім Горкі каласці сказаў: чалавек — гэта гучыць горда. Чалавек — стваральнік матэрыяльных каштоўнасцей нашай грамадства. Нам трэба зрабіць усё неабходнае, каб чалавек-працавік заўсёды быў аргучы найвышэйшай увагай, каб аб яго дабрабыце штодзённа заапаціліся Саветы дэпутатаў працоўных, нашы прадпрыемствы, калгасы, саўгасы, установы.

ЮНЫЯ МУЗЫКАНТЫ

У Слаўгарадзе на Кастрывічскай вуліцы стаіць невялікі драўляны домік, з вокан якога з раніцы і да вечара даносіцца на вуліцу мелодычныя гукі. Тут змяшчаецца філія Магілёўскай музычнай школы імя Рымскага-Борскава. У ім арганізавана індывідуальнае навучанне дзяткі ігры на фартэпіяна. Наведваючы клас 24 вучні-дзяткі рабочых і служачых Слаўгарада. Заняткі з імі праводзіць выпускніца Магілёўскага музычнага вучалішча Я. Кацман.

Спачатку выступіў зводны хор, затым пачаліся справадзаныя выступленні вучняў фартэпіянальнага класа.

Чатыры гады работы філіяла паказалі, што ў Слаўгарадзе ёсць многа музычна здольных дзяткі. Відаць, час Слаўгарадскаму райвыканкаму і Магілёўскаму абласнаму Упраўленню культуры падумаць аб рэарганізацыі філіяла ў самастойную музычную школу або хоць бы аб пашырэнні філіяла і адркніці ў ім класа баяна.

В. МІТРАЕВ, выкладчык Магілёўскага культасветвучалішча.

Дзень, прысвечаны Магілёўшчыне

Дзень насустрач жадаванням радыёслухачоў. Камітэт па радыёвжыванню і тэлебачанню пры Савете Міністраў Беларускай ССР арганізаваў спецыяльныя перадачы, прысвечаныя дасягненням беларускага народа ў развіцці эканомікі і культуры за 40 год.

«Дзень Магілёўскай вобласці» — так аагалоўлены цыкл перадач, які будзе аесціся па радыё на працягу ўсяго дня 30-га чэрвеня. З раніцы ля мікрафона выступіць сакратар Магілёўскага абкома партыі К. В. Мацюшэўскі. Ён раскажа аб тым, як працоўныя вобласці рыхтуюцца да саракагодовага Беларускай ССР.

У радыёнарысе «Горад на Дняпры» будзе расказана аб гісторыі абласнога цэнтара, аб Вялікай Каесрычскай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Магілёве, аб стваральнай працы савецкіх людзей у перададзеным і пасляваенныя гады. У перадачу ўключаны выступленні былога сакратара гаркома партыі М. Т. Максімава, які працаваў у Магілёве ў 1917 годзе, патамнага рабочага скурзавода Д. Калеснікава, праслаўленага партызанскага камандзіра І. М. Кавалёва, дырэктара культуры-асветнага вучалішча імя Круцкай Т. А. Лазарвай і іншых.

Пасля канцэрта мастацкай самадзейнасці, у якім прымуць удзел лепшыя калектывы горада і асобныя выканаўцы, радыёслухачам будзе расказана аб першым першай пяцігодкі — Магілёўскім заводзе шугнага валакна. Затым будзе перададзена сімфанічная паэма, прысвечаная Магілёву, маладага беларускага кампазітара Глебава «Магіля лява».

Радыёнарыс «Народныя таленты» прысвечаны самадзейным мастакам, кампазітарам, артыстам, якія працуюць на прадпрыемствах, у калгасах і ва ўстановах вобласці.

Старэйшай вышэйшай навукальнай установе нашай краіны — Горскай сельскагаспадарчай ааадеміі будзе прысвечана перадача «Кузня сельскагаспадарчых калгараў», пасля якой абдуцэцца канцэрт уздэльнікаў мастацкай самадзейнасці Магілёўскай вобласці. У 13 гадзін 30 мінут будзе пастаўлена радыёкампазіцыя спекажэлі «Выбух» па п'есе М. Алтухова і М. Гарулёва ў пастаўцы Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, а ў 17 гадзін — перадача «Рэвюна Кастрычніка» — аб Магілёўскай музычнай школе-дзясцішчодзі.

Літаратурная перадача «Пісьменнікі Магілёўшчыны перад мікрафонам» будзе перададзена ў 17 гадзін 30 мінут. У ёй прымуць удзел члены абласнога літаратурнага аб'яднання Васіль Матэвушаў, Віктар Ракаў, Васіль Карпачанка, Мікола Назаровіч, Самён Пашчэкі, Ігар Шкляроўскі, Віктар Дзюжонак і Мікола Аўсеенка.

У 21 гадзін пачнецца перадача «Нашы землякі» аб магіляўчаных — вядомых людзях нашай краіны: У. Д. Бонч-Бруевіч, П. Н. Лепаўшчынскі, М. К. Курка, пра Героўў Савецкага Саюза, лётчыка Леаніда Бяталіна, снайпера Хвалюса Смыльчова, партызанскага камандзіра Шхана Бумажкова, генерала Івана Якубоўскага, аб праслаўленых старшых калгасцаў К. П. Арлоўскі і І. В. Сяргеева, аб беларускім паэце Аркадзію Куляшоў і іншых.

У перадачы прымуць удзел ураджэнцы Магілёўскай вобласці — двойчы Герой Савецкага Саюза генерал арміі І. І. Гусакоскі, салістка Вялікага Ааадемічнага тэатра оперы і балета заслужаная артыстка рэспублікі Т. М. Скавародзіна-Талахада, беларускі паэт Кастусь Кірэнка.

Дзень вжыванню закончыцца вялікім канцэртам па заўважках рабочых, калгаснікаў і інтэлігенцыі Магілёўскай вобласці.

Да саракагодовага БССР па радыё будучы перадачы «Дні ўсіх абласцей нашай рэспублікі».

Б. ПЯРКОЎСКІ.

— О то-то! Яшчэ, яшчэ! Ну, ну!.. Не ложж, а золата!..

З самай раніцы парыла, влблбіліся разрозненныя цёмныя хмары, а к поладню шарахнуў лісьен. Цёплы, шчодры. Старшыня жалгаса Іван Патрыч, схваціўшыся паз страху канторы, аз зааваляўся ажа пакуртываў, быўшым гэта ён на цапках у ланці частае сібе распараным венікам. Гэты вясёлы думк чалавек, паз якім, зладчыца, зямля ўгінаецца, звычайна спакойны і маўклівы, цяпер радаваўся, нібы той хлапчук, якому ўдалося залучыць на сваю галубіную самых прыгожых птушак. Нават стаў на хвілінку, другую гананкім. У вясількоўных, не па ўстаху прамяністых вачах — шчасце. Успіхаецца і кажа:

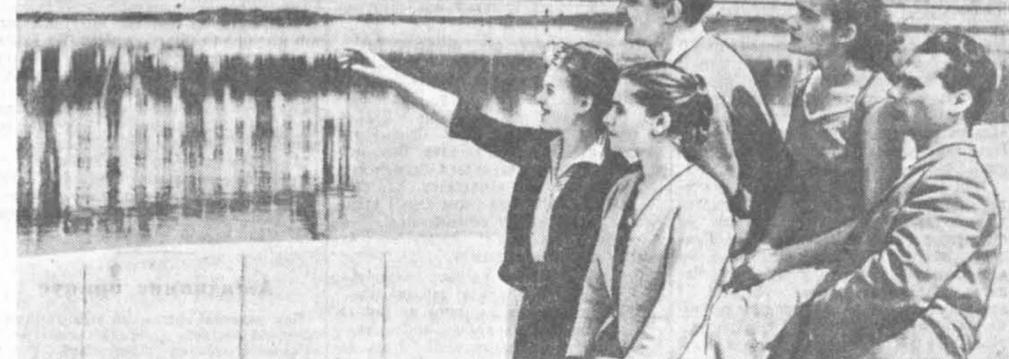
— Лен, кукуруза!.. Гэта ж дрэжкім з неба! Зямля палер стане, я шірог. Яраэз у часе і падкармілі пасевы, паз дожджык. А ў пачатку чэрвеня, — успамінае ён і адразу мурынае, — лен, кукуруза толькі выжывалі, а град ях уцупіць. Прывіў зямлю, бубен бубнам поле стала. Дык во цяпер напярэціна.

З ротагам, лопатам і такім піскам, аз якога душа маладзець, з сацу бегі дзятчых, Хавацца аз дажджыку ім ужо не было чаго — урад да ніткі прамокалі, але гласіла навыпернакі жы мага, — знайшлася прычына паказаць сваю гарэзліваю маладосць, спелее здароўе, калі хочацца не то што бегач, а дэпчэ шчабятывалы ластыкай.

Гледзячы на дзятчых, старшыня з прыметным жартам у голасе расказаваў:

— Дык хоць у нябеснай канторы і бытавое напярэці — град раканіць, ці там ўсё добрым аадам ідзе — дэпчымы дожджык сыплецца, але не ад яе ўсё залежыць. Галоўнае — рукі, спрыт во гэтых жанукаў.

— Дзятчых? — Дзятчых і хлапцаў, — усёй моладзі ў калгасе. Колькі разоў і залуваўся паз гэтым, — кажаў далей старшыня, — і заўсёды прыходзіў за адной думкі: без моладзі ў калгасе мы таптаемі не на адным месцы, як спуганы конь. Во цяпер, кумі глінеш у гаспадарцы — яна, моладзь,

Здадзён чарговы экзамён. Як прыёмна праісціся яшчэ раз ля ракі Свіслач, палюбавацца прыгажосцю беларускай сталіцы.
На здымку: студэнты 2-га курса Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута.

Фота У. Крука.

Будзьце мужнымі і працавітымі!

Заўтра ў нашай краіне будзе Акадэмік Ул. М. ПЕРЦАУ

святкавацца Дзень савецкай моладзі. Гэты дзень устанавілі ў гонар нашай слаўнай моладзі, і яна заслужыла тое, каб прасвеціў яго веселі і радасна. Яна адзначыць сваё свята песнямі, танцамі, канцэртамі, спекажэлі мастацкай самадзейнасці ў ўсёкага роду фікультуры спабортніцтвамі. Дзень моладзі супадае з заканчэннем навукальнага года ў школах і атрыманнем атэстата сталіцы юнакамі і дзятчыхамі, а заканчэннем экзамэнаў у тэхнікумах і ВНУ, з паспяховым завяршэннем цяжкіх гадзінных ааацтваў.

Але гэты дзень не павінен быць толькі днём веселасці і радасці. У дзень моладзі, як і ў іншыя свята, юнакі і дзятчых павіны ўспомніць і аб сваіх абавязках. Галоўны ж асноўны абавязак моладзі — гэта актыўны ўдзел у будаўніцтве камуністычнага грамадства і барацьба за тое, каб дастойна падрыхтаваць сябе і сваіх таварышаў да такога будаўніцтва. Вялікі Ленін у прамове, сказанай на III Усерасійскім з'ездзе камсамола ў кастрычніку 1920 г., звяртаўся да камсамолаўцаў: «Вы павіны быць першымі будаўніцамі камуністычнага грамадства сярот мільянаў будаўнікоў, якімі павіны быць кожны малы чалавек, кожная малая дзятчына». Ленін вучыў, што без работы, без барацьбы, без вучбы «жыванае веланне камунізма з камуністычных брашур і твораў ўжо нічога не варта» і што нельга «зааоноўць камуністычнай доауны, вывады камуністычнай навуцы, не зааоноўшы сабе той сумы ведаў, вынікам якіх з'яўляцца сам камунізм». Ён патрабаваў паліначэсна камуністычнай маралі задачам стварэння новага камуністычнага грамадства,

зааадам аб'яднання ўсіх працоўных вакол рабочага класа.

Ул. НЯДЗВЕЦКІ

Кавалак свінцу

Калі босым гуляў
Я ў свае між сяброў,
Калі будзі з галяя
Плэў між званіх бароў,
Калі ў ранку ў палі
Выбягаў я з дубіом,
Нехта ў Рурм залуў
Кулю важкім свінцом.
Праз Еўропу фашыст
Ты смяротны свінце
Нёс да піскай глушы,
Да сяла Чаланец.
Для мяне яго нёс,
Нёс малому хлапчу,
Каб мой вырашчыць лёс
Тым кавалкам свінцу.
Я пачаў галавой
З тако часу свісьць,
Бо здаецца парой,
Што не ўпаў той свінце.
Над Алжырам яго

Чутны сісты, вышці.
Зноў свінцом Пентагон
Вымірае жыццё.
Расшалаць урагн,
Каб ваіну развязаць.
Мне сягоння пара
Сваё слова сказаць:
Сёння мошна стаю
Я на ўсіх свінках,
Мірна зброю сваю
Я трымаю ў руках.
Мір хачу пры жыцці
Адстаць я хлапчу.
Усім малым прынясі
Не кавалкі свінцу,
Не пакуты і плач.
Не лажары і дым
Я хачу
Сонца-мач
Ім аддаць назаўжды!

ВЯСЁЛКАВАЙ СЦЕЖКАЙ

на пераважнай лініі. Плячэ ў плячэ са старэйшымі. А іншы раз каторы дзятчыка піцётка вытупака заяваваюцца, дык, глядзіш, і пятачкі ў хвасце, лаганячы мадзляць...

— Дзятчых схвацілі таксама паз страху канторы, прыціхлі на момант. Лісьен тым часам пачаў сціхаць, прасветлела. У рэчучках вучыці пузырыцца, злёгку пекілацца вада, трохі нагавяваючы сабой разліў бурбалі рэчкі. Асежанае валаэктрызаваана паветра, гоцкіяне перуна будзілі жыццярэчаснасць, базрэў настроі, а аднатонны допат дажджы нававаў урачысты ролдум, нават жаланае аб нечым узыхнуць. І дзятчых заспявалі таласістую, пераплаценую лёгкім смуткам песню:

— Ой рачынка, рачынка,
Чаму ж ты не поўнага?

Цяпер у калгаснай ааацы песню паучеш у любую пару года, і ўдзельні, і апаўчачы, і на золка. Само жыццё спявае.

А памянша ты змрочныя часы фашыскай акупачыі, калі вёскі Талачыншчыны, заапаўшчыся ў азіманкі, былі прышчупены магілянай шчыпай. Толькі дзесь, пералескі не маўчалі — захлыналіся кулямётнай траскатыёй, вукалі ад мірных выбухаў чыгунка і тыя праславіліся дарогі, па якіх соваліся немцы.

Песня маладосці спадарожнічае чалавеку на кожным кроку. Ды і я не спяваць, калі само жыццё — радасная песня! Вось тут, у Новым Сяле — калгас «1-е Мая». Міляняры. Людзі жывуць у добрым дастатку, маюць хлеб, да хлеба ёсць скварка, а за скваркі... Ну, самі здаровыя, разуумець, што ў такіх добрых людзях і свята знойдзецца і добрая чарка. Абуаваляліся: жывуць у новых дамах, а калі хто і ў старой хаце, то напаліваю перааспанай асновым бярвеннем. Грамадскія будыні штурнуцца азін паз азін, на цямнечных падмурах, з цаглянымі сцупамі, паз башанымі захамі... А прапаўчаны ў калгасе такі, што паз пахай яго не панясець, на добрай падводзе трэба везуці дадому.

Урэшце, калгас «1-е Мая» ў Талачыншчым раёне — «радавы мільянер», як кажуць, «зорак з неба не халае». Ён яшчэ назіраем крочачы за такімі перадавымі сельгасарпедіямі раёна, як «18 партызэ», імя Ангельса, «Перамога» і іншыя, якія славацца на ўсё вобласць. Тое, што першазнаёчы параўнальна з іншымі з'яўляюцца «радавымі», свецыць хоць бы такі факт: летас на сто гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў яны атрымалі меса па 20 цэнтнераў, у тым ліку на сто гектараў ворнаўнай зямлі мелаі таксама па 20 цэнтнераў спініны. Гэта ў той час, калі ў сусветнаў паказчыкі ў тры, чатыры разы лепшыя.

І вось пакуць ложж, з'яўчаты паз страхой спяваюць песні. Іх зааацця чалавек. Камсамола. Члены аааадыяга зьяна, якое вырошчанае буркаў, моркву і іншую гародніну, а таксама кукурузу. Сёння яны поаюць у садзе змучэтарны ўчаствак кармавых буркаў. Стараюцца, каб вырасілі добрыя буркачы, не якія-небудзь вузлыкі, што хоць ты імі ў лапу гуляя, а па прынку, важкі. Абавязаліся атрымаць з гектара па 300 цэнтнераў каранёпаау, гэтага каштоўнага ворну ля жыццёвых грамадскіх фермаў. Між тым, па кукурузе ў іх абавязальнасць меншшая — толькі па 250 цэнтнераў зялёнай масы з гектара.

— Ага, дык з кукурузай у нас як бы праражэ, — віванава прызначае сакратар камсамольскай арганізацыі Леанід Радацаў. — Оу жа, ішчэ не навукаліся мы вырошчываць такую кукурузу, каб яна вырасіла добра ў клубіла на палых...

Самакрытычнасць Леаніда — чыста сардэчная, не дзеля прыгожага слова, як гэта бывае ў іншых таварышаў, якія ўмююць «самакрытыкавацца» за хрыпаты, абыццэ залатыя горы і... на-па-рэішыму таптацца на адным месцы. Леанід — аўтарытэты, разважлівы камсамольскі вожак, які мае пубны жыццёвы вопыт, прайшоў добрую фізкультурную школу — чатыры гады адслужыў на баявым

Маё выступленне

Я жыву. Маўчаць не маю права.
Выступаць дмуче сарча мне
Супраць тых, хто не аб мірных справах,
А аб новай думас ваіне.

Зброю спусташаныя назаўсёды

Вясёлкавай сцежкай

(Заканчана. Пачатак на 1-й стар.)

пой, а ў асэку. Каці, між тым, і асэка была... дзіва. Так што і ў асэку можаць згуліць, калі той асэка песні: спрыж, паслушае хлоб. А ў новым свірне будзе да разгарнуцца. І гарышча такое, што хоць на машыне тым заледзяў. Пры патрыбе будзе да і асэка паслушаць, правярыць.

Ші будзе што сыцца ў спіран? Безумна. Сяета наўкрут а гектара павіна быць па дзесяць центнераў збожжавых. Не так многа? Улічыце, што чатыры гектары таа тут гектар даваў толькі па тры, чатыры центнеры збожжавых, па 20 центнераў будылі... Летас жа атрымалі па восем центнераў жыта, па 100 центнераў будылі... Паспехі відавочныя, кады яны і ў якай меры не лаць права на самаудаловенасць. Многа яшчэ треба зрабіць, каб здымаць сапраўны высокі ўраджай.

Іван Пітровіч Нарчук прыйшоў у клас старшынстваваць па закліку партыі чатыры гадзі таму назад. Да гэтага ён працаваў у раёне народным суддзём. Сумшны камуніст, класавы гаспадар, ён аказаў заваяваў павышэнне кваліфікацыі. Чалавек слова, пенавісці балбатні і калгасных дармадэў. Ад зарплатны грашыма ў першы год ахмісьціў, пачаў атрымліваць, як і ўсе калгаснікі, працадні. З лепшых працаўнікоў стварыў калгасны актыв. Здолеў атрымаць за лямоніца з моладдзю, каб яна асталася, каб хлопчы і дзівачкі не беглі ў горад на заробкі, а жылі б і працавалі ў родным калгасе.

— Моладзь спынілася, — успамінае старшыня, — і адрэаў дз м друшчлі справу з месца, пачаў набіраць тэмпы.

А без моладзі, сапраўды, не абыйсцяся. Камсамольцы Аляксандр Прысмыкі, Леанід Ждановіч і Павел Барока раней канчалі рамесніцкія вучылішчы, дзе набылі спецыяльнасць дэслароў, сталароў. Адслужылі ў арміі і не найшлі зноў у горад, а засталіся ў калгасе. Арганізавалі старшыню майстэрню, і аны ішпер любіць роч, патрыбую ў гаспадарцы, так адгаворыць, што любя патрадыць. Пыць камсамольцаў пастаянна працуюць у будаўнічай брэгале. А цпер, у дні месцічна па будаўніцтву, камсамольская арганізацыя накіравала сюды яшчэ групу таварышаў. Увазі калдым у руці камсамолькі Леаніда Талкачова, дваратчыка сёстры Галіны Краўцова, Лена Шаціна і іншыя.

Акрамя новай камуні. механізаванай кармакухі, двух артазіяніскіх калозежаў, треба яшчэ сёлету за восені пабуздаць мураваны гараж для аўтамабіля і трактараў, а таксама, пад ашнымі дахам, і механічную майстэрню. Так што работы для будаўнікоў хопіць, ёсьць дзе ім прыкладзі свае сілы, ёсьць дзе панаваць свае здольнасці новым будаўнікам.

Калгас сёлету набыў чатыры трактары — два «ДП-54», «НАШ» і «Беларусь», два збожжаўборачныя камбайны, розныя селалі і шматлікі прычалны інвентар. Да гэтага парк треба даць яшчэ тры грузавыя аўтамабілі, 10 бензаматараў, пілараму з цыркуляркай і гантарэзкай. Між іншым, чатыры гадзі таму назад, узвесна «механізацыя» ў калгасе вымраралася толькі паўтаратоннай, двачаццо калгасамі і... адным хамутом на дзесяцера коней. Былі, вядома, у калгасе і энгасасўскія трактары, але ж аны яны выкарыстоўваліся? На павіну сваёй магутнасці, такая ўжо была арганізацыя працы. Цпер жа трактары заняты ў калгасе кругласутачна і работы ім знаходзіцца стожкі, што капа-краю не пазіць. Пры тым працуюць бесперабойна. Сёлету ў паслушу не было ні адной аварыі, а ў мінулыя гадзі да іх не пераставала дзёць «лыгучка» — аўтарамонтны майстары...

Сярод механізатараў таксама ёсьць камсамольцы.

Восем камсамольцаў працуюць на фермах. Гэта свінкаркі Галя Ваўчок, Зіна Пімаковіч, Маня Шкуш, дагаворыцца падат Раа Камаленіч, Ная Сяліцкая, даярка Маня Зубанка і іншыя. Дзівачы сляпяціца добрай працай, іх панаваць, шануюць у калгасе.

Над вечац яшчэ раз прайшоў дождж, па гэты раз «слышны» сонца сьвятла, а ён не бачыў яго, сыпаўся долу бліскучымі арыятамі. Потым апагавіўся, стаў «відушчы» і ўразаў, як мае быць. Праўда, не доўга, хвіліна на некалькі. Сцішыўся, і на небе вымалася вясёлка. За некалькі момант вясёлка нагулася адным канцом у балочку, што непадалёку ад саду. Дзівачы а атародына аяна хопі і стаміліся за дзень, адрэаў страляючы:

— Вясёлка вяду п'е! Зловім! — і бегам да дзіўнай прыгажосці.

Вясёлку дзівачам удалося «завапіць», хадзілі ў яе аяны, рукамі дакраналіся...

А цётка Матруна, гледзячы на ўсю гэтую радасць, аддала гукала дзівачам:

— Шчаслівы вы, гадушкі! Ой жа вясёлка коўкай сёлету будзе! Пад залаты вянец чароўкай сталеце!

— Гэта мы і бачыць прымет, цётка, ведаем! — рачучы дзівачы, кулачыць ў пронях, нібы казачныя русалкі.

А на росным лузе сонца расцілала вясёлкавай сцежкай...

Нарошце зайшло сонца, угаманіўся працоўны дзень... У клубе запаліліся агні — настая вечац адпачынку.

Праз коўкай часу з клуба разнісіліся харавыя песні. Сёння якраз патніца, а ў гэты дзень у Новае Сіло прымажае а Талкачова мастаці кіраўнік раённага Дома культуры Марыя Талашка, якая кіруе тут хорам.

Цікава, што Навасельскі хор працуе некалькі дзесяцігоддзяў, ён з паркоўкага ператварыўся ў народны яшчэ ў 1918 годзе, калі была ўтворана Беларуская Савецкая Самыялістычная Рэспубліка. Заснавалі тды гэты народны хор першыя камсамольцы Навасельскай ачэйкі, аяна з тых часоў заўсёды славіцца сваімі добрымі справамі.

У хоры ўжо налічваецца больш пцідзесці чалавек. Акрамя моладзі ўдзельнічаюць і ім і пцерашнія дзядулі, бабудоўкі, копішчы першыя пачынальнікі народнага хору. Гэта — Марха Сіларуна Літвіна, Лізія Фамічна Рабцова, Лар'я Міхайлаўна Баранца, Пётр Хведарвіч Швецка, Дзямін Паўлавіч Картавіч, яго жонка Аўгустына і брат Максім...

Спяваюць шчаслівыя людзі, кужалем сцелцаца песня:

Наші гонар і наша слава,
Сінявокі наш лён залаты!
Між палёў, даляў
Мы пад зван машын
Пра чыб спяваем!

Пра лён у «1-м Маі» спяваюць не выпадкова. Тут умоваць яго пеціць, дагладзь так, што за апошнія чатыры гадзі кожны гектар пасеваў ільну да прыбытку калгасу ад 25 да 30 тысяч рублёў. Людзі спяваюць пра сваё заможнае жыццё, пра яшчэ прыгажэйшы заўтрашні дзень.

У добры час, харопыя людзі! Паспехаў вам у працы, незлічоныя, цудоўныя пены!

Алякс РЫЛКО.

Карысная размова

Днямі Міністэрства культуры БССР сушына з Інстытутам фальклору, этнаграфіі і мастацтвазнаўства Акадэміі навук БССР правалі нацыянальны рэспубліканскі семінар работнікаў музеяў па пытаньнях этнаграфіі.

Былі праслуханы лекцыі на тэмы: «Методыка збору этнаграфічнага матэрыялу музеямі», «Народныя промыслы і рамесныя беларусы», «Зараджэнне промысловай вытворчасці ў Беларусі», «Асаблівасці беларускай архітэктуры», «Народнае жыллё і хатні ўжытак», «Вусна-паэтычная творчасць і музычны фальклор беларусаў» і інш.

З лекцыямі на семінары выступалі доктар мастацтвазнаўчых навук М. Кабар, кандыдаты гістарычных навук М. Грыблат, Е. Карпачоў, народны артыст БССР І. Жыжнскі, навуковыя работнікі Інстытута фальклору, этнаграфіі і мастацтвазнаўства АН БССР І. Елатомцава, Н. Камскі і іншыя.

Аб работе па збору і экспанаванню этнаграфічнага матэрыялу ў музеях Латвіі расказаў намеснік начальніка Упраўлення культуры Латвійскай ССР О. Каспарыніс.

Аб'яднанне працэ

Пры рэдакцыі аршанскай раённай газеты «Ленскі прызыў» створана літаратурнае аб'яднанне маладых пісьменнікаў. У яго склад уваходзіць 16 пачынаючых паэтаў і празаікаў. Гэта — рабочыя ільноканбіната Махнінкі і Сіпанава, піянеркаўка Бараньскай школы Пражнік, акцёрка Высокаўскай балетны Тудушава, калгаснік Калодзкіны і іншыя.

Ужо аб'ядналі дзе паслядні аб'яднанні. На адным з іх была абмеркавана творчасць маладой пачынаючай паэтэсы Пражнік.

А. ГРАДА.

Вечац беларускай літаратуры

У Хойніцкім раённым Доме культуры адбыўся літаратурна-мастацкі вечац, прысвечаны саракагоддзю беларускай савецкай літаратуры. У памяшканні Дома культуры былі добра аформлены стэндзі, кніжныя выставкі, якія адлюстравалі шлях развіцця беларускай савецкай літаратуры, павышэнне яе ідэйнага ўзроўню і мастацкага майстэрства.

Даклад аб развіцці беларускай літаратуры за сорок год Савецкай улады зрабіў выкладчык беларускай мовы і літаратуры Хойніцкай сярэдняй школы І. Будзько.

Быў дадзены канцэрт мастацкай самадзейнасці, шэра дэспрыжыт гледачамі. Мастаці кіраўнік Дома культуры т. Каярскі выказаў на бачнае фантазію на тэмы беларускай народнай песені. У праграму былі ўключаны беларускія песні «Толькі з табой», «Нёман», «Песня аб Мірску», «Чабарок», «Кажуць людзі» і іншыя.

Мастацічы чыталі і Дома культуры працягалі ўрныкі з твораў Я. Коласа, Зм. Бякулі, асобныя байкі Ул. Корбана і творы іншых беларускіх пісьменнікаў.

В. ДАЊЛЮК.

Пошукі і знаходкі

У рэцэнзіях на новыя кніжкі пазіці ў некаж не прымаць гаварыць аб іх камп'юналі. Між тым, калі паст складзе свой новы зборнік, ён суў'яна працуе ато камп'юналі, разлічаны асобных твораў, газы асобных кніжак і зборніка ў цэлым. У гэтым жа, як і ў ідэйным змесце твораў, таксама выражаецца аўтарская ідэйна-духавная, асаблівасці пэтычнага бачання свету. Прынамсі, аб гэтым задумаўся, калі знаміўся з новым зборнікам Д. Кавалёва «Рабінавыя ночы». Які наліўна выйшла ў Дзяржаўным выдавецтве БССР.

Асобныя раздзелы свайго зборніка Д. Кавалёў назваў так: «Ад вясны да восені», «Спрынжы жывіцёва», «Першы радкі», «Сонечная поўнач», «Злая слоў».

Знаміўся з вершамі зборніка «Рабінавыя ночы», заўважаюць падкрэсленае імкненне Д. Кавалёва гаварыць не аб выключных а'явах, а аб тым, што хвалюе нас кожны дзень, імкненне адзіці ад слоўных штампаў, ад звыклых вобразаў, які ад частага ўжывання паўтаранна сцёрлі і страцілі выразнасць, як медныя пяцікі. Такое ўражанне яшчэ больш умацоўваецца, калі прачытаеш усё вершы зборніка.

У зборніку выраза адуваецца палемічная нотка. Пэтыміі сваімі вершамі выступае супраць спрыжанага паказу жыцця, сцвярджае, што яно значна больш складана, чым выступае ў пафасна-бадзёрна, але дэталюнах вершах нешаторых паэтаў, дае на ўскі выкладжы жыцця можна было знайсці азіны, вельмі нахіты аказ, што наш час — гераічны і таму суму, роспачу не месца ў душы савецкага чалавека і да т. п. Ад такіх вершаў, — гаворыць Кавалёў,

тага чалавека, прыгаворна да яго жыцця, адроніць павалюе ад сапраўднага. І ўзброўшыся жыццёвым вопытам, пэты ў радзе вершаў праўдзіва свая адрольнасць за зніжэнні будзёнасцю паказані азічка, багату душу, гераічную натуру савецкага чалавека. У вершы «Рачны поўна» без лішняга пафасу расказваецца аб гераістыве хударыянага, сівага чалавека, які, ахпаўручы сабой, аніччыў групу фашыстаў. Або ўзяць верш «Жорсткасць». У ім выступае гераі, які бязлітасна расправіўся з фашысцкім дэткам-парашутыстам, а дома, убацьчыў, як утук ударыў палкай старога бабаку, ён за «жестокость выдараў малыхна».

Прывабна выгладзе гераіна верша «Рабінава неч» — даўгачына, акой хацелася б і прыбрацца па-гарадскому і лагульці, але воль прыязнацца да калгасных птушак, не абега, калі было дзжка ў калгасе, і зараа гаварыцца сваёй працай.

Добрага слова заслужоўваюць і вершы патрыятычнай лірыкі Д. Кавалёва («Радзіма», «Дубы», «Нашы багачы», «Крокі Кастрычніка»). Напісаныя з сапраўдным паучыццём і пэтычнай усхваляванасцю, яны вельмі добра перадаюць горадскі і замілаванне савецкага чалавека прастораў, багачем і прыгажосцю Радзімы, яго пашчотную любю да яе.

Смелая і гордая красаніца,
Надо быць во всем тебе под стать,
Надо в битве
И в труде прославиться —
Чтоб любил твоей
Достоинной стать.

(«Радзіма»).

У Кавалёва многа прыкладаў, дае так тона перадаюцца фарбы прыроды, многа паэтычных знаходак, цікавых вобразаў.

Але тут хочацца гаварыць аб другім. Ці заўсёды пошукі паэта завяршаюцца удачай? Думаецца, што не заўсёды.

Д. Кавалёў, трымаючыся сваёй лініі, закрывае тэму, якія часта абыходзіліся раней або вырашаліся настолькі прастаінейна, што не знаходзілі сабе выдугу ў саржа чытачоў. Гэта таму непадалёку каханні, маючы суму, сустрач, якія не абдыцяі і за т. п. Цікава жывіць пытанне, ці коўкі істотны такія а'явы ў нашым жыцці. Расказаўшы ў адным вершы пра гора дзівачыны, акая і сабой нішто, але вымушана старыць без узаснага кахання, Кавалёў размырае: «И причем тут время и эпоха. Без взаимоотношений и ничто плохое». Так, сапраўды ў інтымным жыцці чалавека (і нашага савецкага) ёсьць такое, чаго неляга замяніць нікімі высокімі паказчыкамі ў працы. І гэты тэма, бесперакна, заслужоўвае ўвагі паэта. Але ці вырашае яе Кавалёў? На жаль, не. Знайсці ў вершах Кавалёва аказ на гэты пытанне чытач не зможа, таму што і тут так прастаінейнасць, хоць і другога плана, і тут замест вырашанаго голая канстатацыя факту. Аўтар не дае глыбокага асэнсавання, абгульчаны і таму важная і сур'ёзная тэма зніжаецца да дробязей побыту і ўтрочае замест цікавай размовы ў вершах сустракаеш параканні і сум маленкага чалавечка, акому проста не пашацвала ў жыцці.

Дарчы, такое зніжэнне, дакладней, адрэаніе тэм, бытавая прыамяленасць характэрна для некаторых іншых вершаў зборніка. Ёсьць у зборніку вершы «Летуценскі», «Санс яго наступны», «Дзеці на маленкай стаянкі жыць дзівачына, акая калісьці ўпершыню закінула ў душу гераі агецьчык шчасця. Гераі марыць аб сустрачэнні з ёю, але гэты сустраччэ не суджана, мабыць. Дзівачына стала ўжо маці, мае сваю сям'ю. Гераі жа жыве ўспамінамі і ў іх знаходзіць задавальненне:

Не будь бы их, кристаллы и далёких,
У человека б не было мечты.

Наогул у зборніку ёсьць нямала добрых карцін, зробленых умела і таленавіта. Калі чытаеш кнігу «Рабінавыя ночы», сапраўды адуваеш, што аўтар без бесперакна ўмеа паэтычна праламляць, абгульчыць жыццёвыя факты, а'явы, умеа з гушчы жыцця вылічыць крупінікі сапраўднай пазіці. Кавалёў часта выступае ў вершах тонкім лірыкам, адрольным перадаваць дэталюнах рухі душы чалавека, нашага сучасніка, валоде вострай назіральнасцю. Хіба не ўдала падмечана, напрыклад, такая некалагічная дэталю ў вершы «Знаёмства»: хлопчык, гуляючы без дагляду на вуліцы горада, часта заглядаўся на твары гераіў кінаэкранамі, якія, куды ні адзілі, глядзкі проста амы ў вочы. Але сустраў ён аднойчы тую артыстку з радкам жыццю ў «откуда заходит он ни пытался, она здесь не смотрела на него».

А воль трапіць паэт на калгасны кірмаш, пабыўаў сёра стракатага нагоўні і там змог убачыць у шумнай мітусні людзей працаўніку душу свайго народа, змог авяць пазіць дэталю іх працы:

Кочаны скрипели, как польезья,
И на слезы — точно лёг, не тая,
Иней — будто осень золотая
Намекала людям о морозе.

Выпад, треба сказаць, больш чым дзівачына. Хіба гэты дэталю да чалавечай мары? Часам дзівачына, што ў такім добрым зборніку маюць побач з цудоўнымі радкамі і слабыя. Воль толькі што пэты гаварыць, успамінаючы сваё камсамольскае юнацтва: «Хочу я на полную меру мерить счастье» («Да юнацтва»). І раптам сустракаеш радкі, якія не раскрываюць нічога новага, паўтарваюць ужо сказанае.

У зборніку «Рабінавыя ночы» нямала пейзажных вершаў, і многа з іх характэрна дзівачына дэталю і якасці. Але і тут межна бачыць сузыральнасць, неактыўна адносны да матэрыялу сваё нагляданню. Асобныя вершы («Зарніцы», «Аўтастрада», «Шум сонсаў») перадаюць мімалетны ўражанні паэта. Не аусім удалымі а дзівачына і эксперыменты аўтара над разладжэннем колераў (заялены летні колер да сіні і жоўты восенню ў вершы «Думы вясення»). Гэта добра ў фізіцы, а не ў пазіці. Пейзажныя вобразы ў вершах Кавалёва вельмі вярочыма па сваіх мастацкіх якасцях. Гэта, да прыкладу, добра сказана: «Крыжастая старая сосна в крутом сугробе до ветвей увалза» — тут іркі адувальны вобраз. А што хацеў сказаць паэт такімі радкамі: «Легит на руках у земли луной подпоасянный Сож?»

Зборнік «Рабінавыя ночы» свеціць аб значным росце і далейшых пошуках аўтара, аб яго нежаданні ісці пратэстанцкім сцежкамі. Д. Кавалёва неляга папракнуць у адрыве ад нашага гераічнага жыцця. У зборніку ёсьць вельмі актыўныя, публіцыстычна завостраныя вершы. Хацелася б, каб паэту заўсёды удавалася тое, чаго ён сам сабе пажадаў у вершы «Крыніца»:

Шагать, не уставая, мне бы
К заветной цели напрямком.

М. ЛАЗАРУК.

Агляд самадзейнасці

Навука ў Брэгіне адбыся ааклучны агляд мастацкай самадзейнасці калгасных і саўгасных клубаў. У ім прыняло ўдзел 20 калектываў мастацкай самадзейнасці. Першае месца ў аглядзе заняў калектыв

мастацкай самадзейнасці калгаса «Шлях да камунізма».

Добрую ацнку атрымалі таксама выступленні калектываў мастацкай самадзейнасці калгасаў «Ленінец» і «Парыжская камуна».

Я. ГАМОНКА.

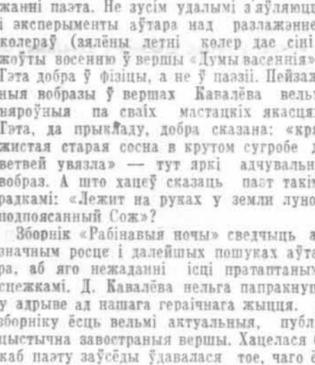
У Дзяржаўным выдавецтве БССР на здымку: вокладкі кніг — «На мастак Ю. Пучыньскі», «Мера любві» Я. Непалачовіча (мастак П. Калінін), «С добрым утроем» Р. Тагора (пераклад С. Грахоўскага, мастак Г. Кліжукшын).

вышлі з друку новыя кнігі «Пруды» А. Чарнышвіча (аўтарываваны пераклад з беларускай мовы Ул. Жыжнскі, мастак П. Калінін), «С добрым утроем» Г. Шманя (мастак П. Калінін) і «Крушэнне» Р. Тагора (пераклад С. Грахоўскага, мастак Г. Кліжукшын).

Крыніца: пераказ з беларускай мовы Ул. Жыжнскі, мастак П. Калінін.

Крыніца: пераказ з беларускай мовы Ул. Жыжнскі, мастак П. Калінін.

ЗДАБЫТКІ І ТРАДЫЦЫІ НАШАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Калі б у нас была напісана аб'ектыўная, сапраўды навуковая гісторыя савецкай пазіці за сорок год, з улікам усёго лепшага, што ўнеслі ў яе паэты нашых нацыянальных рэспублік, многа палажэнні, якія да апошняга часу а'ўдзіліся палажэнні амылі што бесперакна, былі б рашуча і грунтоўна перагледжаны. Так, у прыватнасці, патрыбе перагледу агульнавядома тэма аб тым, быццам пачатковы перыяд у развіцці савецкай пазіці прайшоў выключна пад аянам абстрактна «планетарнага» ўслаўлення рэчаіснасці і што толькі прыход у літаратуру паэтаў, звязаных з групай «Октябрь» (Безыменскі, Жараў і інш.), пачынае сабой новы — рэалістычны — этап у развіцці нашай пазіці.

Не кажучы ўжо аб тым, што гэты пункт гледжання недастаткова рэчна ўлічвае суапрачынны, але надзвычай павышаны вопыт такіх мастакоў, як Макжубекі і Бедны, — ён палкам абыходзіць творчую практыку нацыянальных паэтаў.

Між тым нават у ранняй рэвалюцыйнай творчасці многіх з іх і, у першую чаргу, такіх, як П. Тычына і У. Сасюра на Украіне, Г. Табідзе ў Грузіі, Е. Чарніц ў Арменіі, ужо арыя выявіліся некаторыя вельмі істотныя асаблівасці творчата мотыду нашай літаратуры — метад сацыялістычнага рэалізма. Гаворка ідзе перш за ўсё аб умелі гэтах паэтаў раскрываць ідэю рэвалюцыі як ідэю нацыянальна-канкретную і народную, як ідэю адрэаджэння народаў, раней прыгнечаных і беспераўных.

Значэнне такіх ранніх вершаў П. Тычыны, як «На магілі» або «Як уваж вы він а коня», менавіта тым і вызначаецца, што ў іх аўтар разглядае жыццё вачыма народа, узнітага і абуджанага рэвалюцыяй да свядомай гістарычнай дзейнасці. Абмежаваны ў сэнсе сюжэтынай асплошчэ, не вельмі багаты падзеямі зніжэння, волкавата парадку, гэтыя творы давалі, тым не менш, дзучы агульную перспектыву народнай гісторыі на не рэвалюцыйнай

Перачытваючы „Безназоўнае“ ...

пераломе ад цемры да святла, ад прыгнечанасці да волі.

Сярод лепшых твораў савецкай пазіці, якія ў жывой, вобразна яркай форме данеслі ідэю народнасці сацыялістычнай рэвалюцыі, пачынае месца займае паэма Які Купала «Безназоўнае» (1924). У ёй былі скарэнтраныя многа, наватарскія паступнасці, асаблівасці маладой савецкай пазіці, і разгляд гэтых асаблівасцей мае, на нашу думку, не толькі гістарычнае, але і палітычна надзвычайнае, сучаснае значэнне.

Агульнавядома, што адно з галоўных «абнаўчачых» асяч, якое высеваўся рэвалюцыяй ўсёх масцей супраць нашай пазіці, заключалася ў наступным: аяна, наша пазіці, «празмерна», наперакор ідэйна-літэратурнаму разуменню «свабоды творчасці», звязана з савецкай дзяржавай, з яе ідэалогіяй і палітыкай. У дваццатыя гады, дадучы звычайна многа з рэвалюцыяй, савецкая пазіці развілася «неалежна» ад дзяржавы і таму ў ёй займала непаўнаўнальна большае месца стыхія індывідуальнага і лірычнага... Якая бягзгузавалі і беспераўнальна фальсіфікацыя!

Перачытваючы «Безназоўнае» Які Купала, напісанае ў першыя гадзі Савецкай улады, якраз і заўважаеш, што ўвесь пафас, усё ўнутранае багачце готай маскроў лірычнай рачы абумоўлена імяна дзяржаўнымі клопатам паэта, багачем і шыршым яго агульнанародным інтарэсам. Уся паэма, да апошняга свайго радка, гучыць, як радзоная, поўная агню і вяселасці, сонечная фанфара ў тонар маладой Савецкай дзяржавы. І ўся яна адначасна тым непаўторна індывідуальным у чалавеку і паэце, што палкам належыць лірыцы.

Апошняе варта падкрэсліць спецыяльна, асабліва калі ўлічыць, што існуюць велізарнай даўнасці жанравыя і стылістычныя «прадзісці» для паэзіі, прысвечанай «высокай» грамадзянскай тэме. Такія паэзія, сцвярджалі і шматлікія падручнікі «прыгожай пісьменнасці», імяна быць па-дзяржаўнаму ўрачыстай і пшчынаснай, «звычайнай», «маленкай» чалавек не

мае права «абражаць» гэтых традыцыйным стылем і новай сваёй «спрытнага» светаўспрымання... І раптам такое «ныгучнае», ласкавае, нават ітымнае:

Спачатку яно шаласцела
Вельмі нясмела,
А толькі лінула аюнца
Ціха, як сонца.

Назаўтра ўзяло галасочак,
Нбы звачоцак,
Ды ў час правізнала так далей
Збуджана хваляць.

Ніякжа зразумець, што ў гэтых радках, якімі пачынаецца «Безназоўнае», гаворыцца аб першых кроках рэвалюцыі, аб яе «спрадгісторыі», так як яе ўспрымаў Купала 1924 года. Адкуль жа гэты слоўнік, такі пшчотны, амаль інтэнтальны («аюнца», «галасочак», «звачоцак»), гэта інтанцыя радзонай замілаванасці, гэты рытм, то пэсенны, то «бясцэнны», у дачыненні да падаў, якія мелі значэнне сусветна-гістарычнае?

Ціма сумнення, што магчымае танго — лірычнага — авалюцыйна рэвалюцыйнай тэмай было падрыхтавана самім характэрам нашай рэвалюцыі, яе сапраўды народна-дэмакратычным зместам. Калі асноўнай і свядомай сілай гісторыі стаў прадстаўнік нозіў, той самы «маленкай» чалавек, акой ў асяці зэтатычнай катарогі ўпарта ігнаравалі іерархі літаратурных жанраў і стыляў, калі шчасце і будучыня гэтага чалавека сталі мэтай найвялікшага ў свеце рэвалюцыйнага перавароту, тды немінуца павіна была змяніцца і прырода «высокай», «дзяржаўнай» лірыкі, узмяніцца яе матываванасць «спрытным» чалавечым перажываннем.

Творы, падобныя «Безназоўнаму» Які Купала, якраз і спелалі аб гэтых зменах, аны а'ўдзіліся рашучым крокам нашай пазіці ад «касічымі» абстрактнай «Пролеткульта» і «Кузіцы» да сапраўднай рэалістычнай канкретнасці.

Але ці прадагледжваў прыход да кан-

крэтнасці толькі «інтымізацыю» рэвалюцыі, падмену яе сусветна-гістарычным маштабам індывідуальнага чалавечата лесу? Ні ў якім разе. Ітымнае, асабістае ў «Безназоўнае» — адна з праўд дзяржаўнага, народнага. Народ, яго гістарычнае быццё, яго сучаснае і будучае — крыніца паэтычнага натхнення Купала, аб'ект паказу, амянянальнае, вобразнае абгутаванне ўсёх элементаў стыхію, такога непаўторнага і лірычнага па гучанню.

Смыслістая і вобразна своеасаблівае «Безназоўнае» рэзка кідаецца ў вочы. Яна ў называлым і нбывальным спалучэнні элементаў унеслага дыярамба з аэлементамі абрадаўнымі і этнаграфічнымі. Рамантызаваны, светлым вобраз маладой Беларусі, той, што «з мужыкоў» ды «вышліца ў людзі», паддзены Купалам у акружэнні, мы б нават казалі ў ароле, бясчюжына мноства вясельных, «хатніх» падрабязнасцей:

Садзіць важа, сама
Садэ гаспадыня,
І прыбрана яна —
Нікто не закіне:

На галюцы яюнок
З сініх вясёлкава,
А чырвоны пасок
Стан абоду аючыю.

Характэрна, што і Тычына, малючы ў адным са сваіх твораў («Псалом ааліў») перажывае шпесе пралетарыята («робітніц») ужывае той жа вобраз івасты: «Над нымі стрічка і квітка, немов над моладдо». Думаецца, што такое асэнсаванне рэвалюцыі пры дапамозе вобразаў бытавога, «сялянскага» паходжання было палемічна накіравана супраць буржуазных нацыяналістаў, якія ацэньвалі пралет

Дарагі госці з Украіны

Вестка аб выбранні выдатнага ўкраінскага паэта і вучня Максіма Рыльскага ў Рэспубліку Беларусь на працягу года ў Мінску. Паэт-академік прыходзіць у нашы рэспубліку, каб паглядзець на жыццё, гістарычныя мясціны і помнікі культуры. За час паездкі па Беларусі ён наведаў мясціны, дзе адбылася паўстанне 1863 года пад кіраўніцтвам Кастуся Каліноўскага, гарады Кобрын і Віцебск. У Брэсце паэт пабываў у краязнаўчым музеі і крапіва, дзе паэтычна змуждзены абароны чытаў і славы, а таксама ў Каміні, у Беларускай прычым, і ў горадзе Слаўна.

М. Рыльскі шмат зрабіў для папулярнасці творчасці геналяга польскага паэта Адама Міцкевіча ў Савецкім Саюзе. Яго пераклад выдатнага паэмы А. Міцкевіча «Пан Тадэвуш» на ўкраінскую мову адна-

чы Сталінскай прэмія. У 1953 годзе выйшла з друку кніжка працаў М. Рыльскага «Пра паэзію Адама Міцкевіча» а таксама і іншыя навуковыя работы і пераклады. Таму з вялікай цікавасцю наведваў М. Рыльскі мясціны на Наваградчыне, звязаныя з жыццём і творчасцю А. Міцкевіча. Паэт-академік пабываў на радзіме Адама Міцкевіча — у вёсцы Завоссе, каля скаменна-філарэаў, на возеры Соціцка, ў вёсцы Тугановічы, ў Наваградскім музеі А. Міцкевіча і на курортне Бяссмерца, на Замаквані гары і каля дуба Міцкевіча ў вёсцы Шчоры. Цяпер М. Рыльскі — на возеры Нароч.

Творчасць М. Рыльскага шырока вядома беларускаму чытаць. Яго вершы, паэмы і асобныя артыкулы пераказваюць перакладчыкі на беларускую мову, друкаваліся ў перыядычных выданнях і зборніках, а ў 1952 годзе Дзяржаўнае вы-

Максім РЫЛЬСКІ Білоруським друзьям

Над грою озера, у лузі, У срэба кінувшы вулікі, Для вас я, білоруські друзі, Заміслю тыхі ці радкі.

Як добра, што існуе Нароч, Як добра, што Дняпро звеніць, Як слова добраго — товарыш — З усяго сэрца не любіць?

Хмаркі, дошкі, і сонце, й грози, Прывітанні накружы, І кучеркі вербозаю, І вядзі павялі берэгі,

І пералізні высокіх сосен, І радзіць голубога дня,

І небо, нібы зніты з кросэн Шовкы найтоншаго тканя.

І мокры рыбакны мережкі, І зграі голосных шпакі, І ў сэрцы — спогад Білосежкі, Як бору віковічны спі...

Хай славить мова ўкраінская Край, де гніздаліся журавы, Красу оновленаго Мінська І чэсну дружбу на зямлі!

На берэзі Нарочі 22.VI.1958 г.

Да наступных сустрэч

Па ўстаноўленай традыцыі правядзенне тэатральных «вяснянаў» аўляецца спеасаблівым спавяржэннем паміж тэатральнымі калектывамі, падрыхтоўкаю творчых вынікаў за мінулы сезон работ.

Надаўна скончылася трыццаць. Прыбылая тэатральная вясняна. У сёбятні тэатральнай вясне ўдзельнічала два тэатры ад Беларускай рэспублікі — Акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы са спектаклямі «Пакуль вы маладыя» па п'есе І. Мелька і «Забыты ўсімі» Назыма Хікмета і Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горькага са спектаклямі — «Далі веалідыя» М. Віргі і «Каменнае гняздо» па п'есе Хельм Вуалік. Абодва тэатры атрымалі ўзнагароды дыпламы як пераможцы ў гэтым цікавым і адказным спаборніцтве.

Сялятыня Прыбалтыйскага тэатральнага вясняна садзейнічала яшчэ большаму азнамяненню з культурай, поравам, побытам, характарамі, нацыянальнымі асаблівасцямі народаў чатырох братніх рэспублік — Беларусі, Літвы, Латвіі і Эстоніі. Творчыя сустрэчы, прагматычныя спектаклі з іх абмеркаванням прынцыпна вядзюць да ўзаемаабумовага ўзбагачэння артыстам.

Мы мелі магчымасць пазнаёміцца з цікавымі работамі буйных майстроў сцэны Латвіі — народнай артысткай СССР Літэй Берзінь і спектаклі «Вясняночка пустаына» А. Упіта, пастаўленым народным артыстам СССР Э. Смілігам у Мастацкім тэатры імя Я. Райніса. Пазнаёміліся і з вельмі арыгінальнай і спеасаблівай работай народнага артыста СССР Луі Шміта ў тым жа спектаклі, які бясспрэчна ўзяў на вышэйшым узроўні.

Вялікую цікавасць узялі ў работу беларускага народа. Выдатна куналаўская ітэмысць, але афарбаваная ў трагічна-журботныя таны, твэрца ў такіх радках, прывесчаных Заходняй Беларусі:

Яшчэ та корня служыць мамкамі Сястрыцы нашы і сягоня, Ды стогнуць, мучацца пад лямкамі Браты, як некалі ў прыgone.

Мастак пярэа-радысцінага мыслення, Купала не аглядваў тых цяжкіх, з якімі паніна было сутыкнуцца новае жыццё ў сваёй барацьбе са старым і аджудым.

«І будучы гінучы там патрэбны і непатрэбны ахвяры», — напярэдае ён аматару ліберальна-лагодных канцэпцый гістарычнага працэсу, прыхільніку сацыялагічных ідылі. Гнеўным абурэннем, выказаным дакладна, нават «газетна», пачынае гучаць мова Купала, калі ён гаворыць пра імперыялістаў, пра тых, хто «сыты гонар ласуе... далары лічыць за касю, што з нашых адбэр палосак вузкіх».

Такім чынам можна сказаць, што выбрана Купалам унесла дыфірамбічны стыль не зашкодзіў яму старыя рэалістычныя праўдывы на сутнасці карціну абуджэння народа да волі, да ішчасці, да свядомага гістарычнага жыцця. І нават не аб карціне ў яе злічэнні разуменні тэра тут гаварыць, а хутчэй аб інтэнсіўнасці, уяўнасці да ўраўно тыповага паучыцца чалавечым перажываннямі гісторыі.

Найбольш поўнаму выяўленню тэагара перажывання выдатна спрыяе купалаўскі верш, які ў «Безнаоўным» дасягнуў адзінаццёвай выразнасці і сілы. Цяжка ды і немагчыма выдзяліць некты «ідыліі аківалент» з кожнага — рытмічнага, інтанацыянага або гуканіснага — элемента гэтага верша. Але, узятыя ў агульную сваёй суккупнасці, усе яны даюць адчуццё такога напружанага панавання сэрца, такую ўздыманасць яго паучыць і думка, да якіх неўдзя застаецца глуміць ці абмякчываць.

Звартае да сабе ўвагу аўдыенцыі і адначасова глыбока арганічна пераходзіць у рытм паміж, то праўдывы пеежныя, то раздзел, прывесчаных свету краіны, то цяжкіх і павольных, падкрэсленых дактылічнай рыфмай, там, дзе паэт апыдае аб жыцці па той бок граніцы:

эстонскіх артыстаў тэатра імя В. Кінгіс-па. Гэта асаблівасць да народнага артыста СССР Каарэла Барна (Март Туеюк) у спектаклі «Блудны сын» маладога драматурга Э. Ранета. Гэты п'есу ўключыў у свой рэпертуар Дзяржаўны рускі драматычны тэатр імя М. Горькага.

Мы ўбачылі вялікую групу таленавітай моладзі Каўнаскага дзяржаўнага музычна-драматычнага тэатра ў спектаклі «Дваццатая вясна» Марцінявічуса і ў спектаклі Латвійскага мастацкага тэатра імя Райніса — «Дзядзінча Нормунда» па п'есе Гунара Праўда.

Надзірапа паказана была і моладзь Беларусі ў нашых двух тэатрах. Добрыя словы па абмеркаваннях успаміналі артыстаў Каўнаскага ў ролях Насці ў спектаклі «Далі веалідыя», Захарэвіч і Шумкова — удзельніцаў спектакля «Пакуль вы маладыя». Вагман — удзельніцу спектакля «Забыты ўсімі».

Прыбалтыйскія вясняна яшчэ каштоўна і тым, што на ёй былі паказаны спектаклі «свайх» аўтараў, па п'есах, створаных у сумеснай рабоце тэатраў з маскоўскімі драматургамі.

У наступным, 1959 г. чэрвеня Прыбалтыйскага тэатральнага вясняна будзе правядзена ў сталіцы Беларусі — горадзе Мінску.

Нашым драматургам трэба падумаць над тым, каб да наступнай Прыбалтыйскага тэатральнага вясняна, якая аўдзельна ў Беларусі, стварыць новыя драматычныя творы на сучасную тэму, аб сучасным чалавеку, — героі нашых будучы, будучыні камуністычнага грамадства.

Г. АБУХОВІЧ, народная артыстка БССР.

Яшчэ не ўся работа зроблена, Не ўсё жыццё ў нас паката. — Яшчэ краіны стан пагорблены, Як бы, зрабіцца ён гарбатым.

Многае можна сказаць і пра алітарэцыйнае майстэрства паэта, пра яго дзівоснае ўмельства зрабіць радок гуканісна адзуральным і «свакім».

«А макоўнае малако, засалоджанае мёдам...» — у гэтым настолькім паўтарным адзінацім гукані, вядома, павархотай імітацыі поўных в'аў рэалісці. Думаецца, што гуканая «актыўнасць» радка тут стаіць у нейкай (анаэродкавай) іншым элементам верша) залежнасці ад душэўнай актыўнасці паэта, які не першы нічога расслабленага, валага або нейтральнага.

А вось ужо прыклад алітарэцыі з больш акрэсленай сэнсавай задачай: «Зручна, гучна грай нам, грайка, ад усіх прот струны». Перад намі радкі, якія не проста раскаваць пра вясёлае граніце, а перадаюць яго самым гучаннем верша.

«Ой, была ж бясёда, была, вельмі гучная бясёда!» — якія характарныя для Купала радкі Шырокі, з аглядкай на шматлікую і шматгалосую грамаду, паточны зачын («Ой, была ж бясёда, была») раўна зніжэння да гротэста, празаічна дэкладнага: «Вельмі гучная бясёда». А гоман, «вольны, дасціпны, з сэрцу прыліны!» Гэта таксама вельмі куналаўскае па назвыласці, на врасце, па нейкай асаблівай чысціні твэрца. А гэта непарны, быццам адным дыханнем вымаўлены сітаксічны перыяд:

Не ўзяць рукамі голымі Таго зямля поўнага, Што, нібы агнівец, Вясёлымі саколамі Над горама, над доламі Разносіць іскры ў свет...

Найсаяна трыццаць чатыры гады «аму назад паэма Янкі Купала «Безнаоўнае» захавала ўсю сілу свайго непасрэднага ветэтычнага ўздзеяння на сёбятнінага чытача. Яна хладе праўдай часу, выказала шчырае сведа, меладзі і ўдывама. Яна належыць да тых твораў нашай шматнацыянальнай паэзіі — якім суджана даўгае і слаўнае жыццё.

Г. БЯРОЗКІН.

ДНІ ПОЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ У БЕЛАРУСІ

Тэатральны сезон

У сёбятні тэатральным сезоне Польшчы, такім жа і ў мінулым, пераважала рэпертуар заходняй драматыкі. Але мода на маладзёўскае для большасці польскіх глядачоў п'есам наступна прыходзіць. Значным поспехам карыстаецца класічная п'еса Расіна «Федра», галоўную ролю якой выконвае вядомая польская драматычная актрыса Ірэнэ Вэйнеруна. Яе ігра прыхільна сустрапа крытыкі і радзінны глядачы. Пастаўка ажыццёлена рэжысёрам В. Хожыцам.

Цяпер у рэпертуары сезона пераважаюць творы вядомага польскага драматурга Вяснянскага. Бягучы год, які абвешчаны «Годам Вяснянскага», ператварыўся ў шырока поле дзейнасці для многіх артыстаў і рэжысёраў. Вяснянскі ў свой час быў звязаны з «Маладой Польшчай» і з інтэлігентам сустрачы маладым пакаленнем канца XIX і пачатку XX стагоддзяў. Супраць яго амагаліся тады кансерватывы як палітычны, так і літаратурны. Вяснянскі на праву лічыцца вядучым драматургам таго часу. Яго «Вяселле», «Варшавіянкі» і «Лістападаўская ноч» мелі вялікі ўплыў на развіццё ўсёй польскай драматыкі. Аднак у міжваенныя гады драматургія Вяснянскага заставалася невядомай глядачу.

Цяпер адносіны да Вяснянскага змяніліся. Аб гэтым сведчаць новыя прам'еры на сцэне польскіх тэатраў.

Гаворачы аб новых спектаклях, нехта не скажаць і пра сучасную польскую драматыку. З гэтага пункту гледжання рэпертуар тэатральнага сезона вельмі бедны і аднастайны. Праблемам мінулага прывесчані п'еса «Імёны ўлады» і інсцэніроўка рамана Анджаўскага «Зірок пакрывае зямлю».

Народны тэатр у Новай Гуце паставіў, маркучы на вядуках крытыкі, цікавы спектакль «Імёны ўлады». У пастаўцы мастацкага кіраўніка тэатра Скуманкі і мастацкім афармленні Юзафа Шайны п'еса набыла зусім іншы характар, чым на сцэне Варшаўскага тэатра. Скуманка ставіцца да тэксту аўтара, як да капы для пастаўкі, ставіцца, як кінарэжысёр да сцэнарыя.

Тэатр Скуманкі будзе прадстаўляць польскае тэатральнае мастацтва на фестывалі бягучага года ў Парыжы. Будучы паказаны п'есам «Прынцапа Турандот», «Якобускі і палкоўнік» і «Імёны ўлады». Надаўна гэты тэатр атрымаў Прэмію кам'юці.

Знамянальнай падзеяй у тэатральным жыцці Польшчы з'явілася ўпершыню ажыццёлена ў Варшаве пастаўка «Марсала» М. Лерманта. Галоўныя ролі ў гэтым спектаклі, які і трэба было чакаць, выконваюць лепшыя майстры сцэны. Марсалаю па вядуках крытыкі, прам'ера ператварылася ў дэманстрацыю павагі і добрых пажаданняў для акцёраў.

Сярод новых паставак, якія прыхільна сустрапа глядачом, заслугоўваюць увагі «Пярэдняк вялікасвецкай дамы» Ноўрыда (тэатр у Вельках і Радаме), «У сетках Кіселеўскага (тэатр у Вроцлаве) і «Дон Жуан» (тэатр імя Ірача ў Лодзі).

Створаны надаўна ў Варшаве Тэатр камедыі з поспехам ставіць п'есу «Янка» Марса. Камерны тэатр паказаў прам'еру камедыі Юрандота «Трыці званок».

З новымі пастаўкамі выступаюць і аксперыментальныя тэатры.

Пасля поспехаў у 1955 і 1956 гг. студэнцкага тэатра «Вім-Вім», які тады ставіў пераважна новыя надзеныя п'есам, модным стаў Варшаўскі студэнцкі тэатр «ССТ» (Студэнцкі сатырычны тэатр). Эксперыментальнай сцэнай, хоць і вы-

ступаюць там прафесіянальныя артысты, аўляецца тэатр Каталічэцка ў Кракаве. Задуманы як тэатр «жывога слова» ён ажыццёліў у 1949—1952 гг. рад цікавых паставак. Сярод іх — «Вяснянскі» Славацкага, «Пан Тадэвуш» Міцкевіча, «Іўгеніі Ангелі» Пушкіна, «Лорд Джым» Конрада, мультж п'ес Шэкспіра пад назвай «Акцёры ў Эльсіноры».

Рэпертуар польскіх тэатраў прывесчані артыкулы вядомага тэатральнага крытыка Шчаніскага ў «Трыбуне работнічай». У артыкуле адзначаецца, што рэпертуарныя планы тэатраў па-ранейшаму адстаюць ад жыцця. Падкрэслены, што тэатр у народнай дзяржаве павінен быць ідэйным, выходзіць глядача, Шчаніскі піша: «У мінулыя гады мы вельмі нудка, у значнай частцы памылкова, вырашалі гэтую задачу. Сістэматычна ігнараванне ідэалогіі ў рэпертуарнай праграме, ігнараванне сапраўды мастацкіх і мітанакраўных п'ес аўляецца самай цяжкай віной...»

Здавалася б, сёння нема нічога лягчэйшага, чым паставіць разумны і ідэйны рэпертуар для тэатра — сёння, калі мы нікога не адвяржам, апроч рэакцыянеру і халтуршчыкаў. І аднаго колкі з'явілася на сцэне... п'ес зусім неспрыгодных... і закрываючых доступ на сцэну больш каштоўным творам, у тым ліку і польскім».

Гэтая думка даміруе і ў многіх іншых артыкулах на тэатральным тэатры. Вядзі, калектывам тэатраў трэба праслухацца да голасу крытыкі, зрабіць адпаведныя вывады і тым самым паўнаўдзявольні ўзросшы культурна запатрабаванні польскага глядача, якога цяпер вярні за ўсё цікавыя творы прагрэсіўных польскіх і зарубажных драматургаў.

В. МІЛЦКІ, С. ВАУЖЭЦКІ, г. Варшава.

НА ГРОДЗЕНШЧЫНЕ

За сто дваццаць кіламетраў на поўнач ад Беластока, недалёка ад граніцы з СССР, ёсць невялічкае мястэчка Сувалякі. Польскае насельніцтва з навакольных вёсак захавала тут шмат народных песняў. І вельмі шмат інтэлігенцы, якія сабралі гэтыя песні, арганізавалі хор, а потым танцавальную групу і аркестр з 20 чалавек. Гэтак воль год таму назад і арганізавалі ансамбль песні і танца «Суваляшчына». Усе яго ўдзельнікі — не прафесіяналы, кожны з іх дзе-небудзь працуе. Нават душа ўсяго ансамбля, яго мастакі кіраўнік, дырыжор хору і аркестра Мар'ян Наумара — прафесійны інжынер-хімік, працуе на заводзе ў Варшаве і рэгулярна прыязджае ў Сувалякі на рэпетыцыі хору. І воль гэты ансамбль у складзе 105 чалавек цяпер тэатраваць ў Гродна.

...Вечарам у гарадскім парку на вярх польска-савецкай дружбы сабралася больш тысячы жыхароў.

Пасля ўрачыстай часткі адбыўся канцэрт польскіх сяброў. Узмах дырыжорскай палачкі і над паркам разнесіцца гукі цудоўнай песні Сьветытэна «Любімы край!». За гэтай песняй гучыць другая, трэцяя... Гэты самадзейны ансамбль з маленькага польскага мястэчка Сувалякі, — пакарыў усеі сваёй выканаўчай культурай. Асабліва трэба адзначыць добрае выкананне ўрыўкаў з опер «Галька» і «Страшны двор» С. Манюшкі.

Вельмі добра выканала танцавальная група «Суваляшчына» пад кіраўніцтвам харографіа Юзафа Мартынька «Обэрак», а харавая група — беларускія, рускія і ўкраінскія народныя песні.

Яшчэ доўга ў гарадскім парку пасля канцэрта стаялі сотні людзей і выкавалі свае сяброўскія пацуды гэцям.

На наступны дзень «Суваляшчына» адправілася на гастролі па Гродзеншчыне. Ансамбль дасць 8 канцэртаў у раённых цэнтрах Пшчучыне, Мастах, Жалудку, Ваўкавыску, Свіслачы і на цэментным заводзе «Перамога».

А. КАРПЮК.

На здымку: выступленне хору «Суваляшчына»

Фота В. Косціна.

Гастролі калгаснай капелы

Паміж гарадамі Гродна і Беластокам усталяваліся вельмі карысныя і добрыя традыцыі. Кожны год гэтыя гарады абмяняюцца сваімі дэлегатыямі, у якія ўваходзяць прадстаўнікі грамадскай, моладз, спартсмены і мастацкія калектывы. Воль і цяпер у Дні польскай культуры па Беларусі ў Беласток і Беластоцкае ваяводства выехала з візітам дружбы харавая капела калгаса «Сцяг Саветаў» Навагрудскага раёна.

...Быў прыгожы, сонечны дзень. Да польска-савецкай граніцы паехалі тры вялікія аўтобусы, у якіх былі размяшчаны ўдзельнікі харавой капелы. Кожны з іх малады хваляваўся, адчуваючы вялікую адказнасць гэтай паездкі. Раскрыліся пагранічныя заставы, і аўтобусы паволі пераехалі на беластоцкую, братнюю зямлю і ў суправаджанні гасцінных гаспадароў накіраваліся ў Беласток.

Першы наш канцэрт адбыўся ў Беластоку ў тэатральнай зале Таварыства польска-савецкай дружбы. Калі адкрылася заслона, глядачы сардэчна віталі ўдзельнікаў калгаснай капелы. Ім паднеслі букеты кветак... Па знаку рукі дырыжора П. Радзінскага пачаліся багатыя, вясёлыя, ад шчырага сэрца песні. У іх праслаўляецца Камуністычная партыя, наша вялікая сацыялістычная Радзіма, геральм працоўных савецкіх людзей, прыяжасці роднай беларускай прыроды. Кожная з гэтых песняў выклікала бурю вольскаў і слухачоў. Іх кранула ігра 12-гадовага балніста Д. Год-

ва, які выканаў «Паланеа» Агінскага, спадбаліся выступленні салісткі Н. Барнацкай і дуэта ў складзе Л. Сітковіч і Э. Каршакоўскай.

Пасля канцэрта публіка яшчэ доўга не пакідала залы, натопны людзей стаялі каля тэатра. Усёды былі вядзі прыязныя твары, усмешкі, прывітанні.

Затым, харавая капела выехала з канцэртнамі ў раёныя цэнтры Семачыці і Бельск.

Усёды нас сустракалі як самых дарагіх сяброў. Удзельнікі харавой капелы гутарылі з маскоўскім насельніцтвам, расказвалі аб сваім жыцці ў калгасе.

Потым харавая капела паехала ў Бельск. Перад кінатэатрам «Ніч» сабраліся жыхары горада, вучні Беларускага ліцэя са сваім аркестрам і хорам. Пасля выканання аркестрам гімнаў Польскай Народнай Рэспублікі і Савецкага Саюза, ліцэйскі хор выканаў у гонар гасцей з Беларусі прывітальную песню «Вітаем мы Вас, госці дарагія!». І зноў — бужыты кветак, сардэчныя словы сяброўскай паездкі. Уся зала ўстае і дружна апладыруе, радзіўна выклікаюць: «Няхай жыць польска-савецкая дружба!»; «Няхай жыць дружба паміж польскім і беларускім народам!» Усё ўдзельнікі харавой капелы дырыжор Беларускага ліцэя запрасіў да сабе на вачораў, пасля чаго капела на аўтобусах выехала ў Белавежу, дзе адбыўся наступны канцэрт.

12 чэрвеня капела выступала перад вайска палкым пад адкрытым небам у г. Беластоку. У знак удачынасці прадстаўнікі вайска польскага пасля канцэрта ўручылі беларускім гасцям конькі жывых кветак і горада дзякавалі за канцэрт.

Перад вяртаннем дамоў мы шыра дзякавалі гаспадарам за ўвагу і клопаты да нас, а гаспадары дзякавалі нам за нашы песні і танцы.

А. ШЫДЛОУСКІ, г. Гродна.

Як вядома, нарадзіўся кампазітар 5 мая 1819 года ў мястэчку «Зель», недалёка ад Мінска, дзе пражыў усяго некалькі год. Але дзіцячы ўспаміны аб гэтым старазвонкі прытуку прыхільніку старажытнага ўкладу наводзілі засталіся ў памяці С. Манюшкі на ўсё жыццё. У сваёй сусветна вядомай оперы «Страшны двор», што ўпершыню ў Савецкім Саюзе была пастаўлена на сцэне Мінскага опернага тэатра, кампазітар увасеміць сваё жыццё ў Убелі ў ярых жанравых эпоідах гэтага цудоўнага твора. Не выпадкова, што ў «Страшным двары» стары тат, бацька абодвух дзячч — Ганні і Ядвігі — частае разам і паню і сляны, якія прышлі на наваголінае свята ў мястэч.

Тэма ж сцэны адбывалася і ў Убелі, дзе дзядзька кампазітара Юзаф Манюшка, чалавек драматычных поглядаў запрашаў да сабе на хатнія спектаклі і памешчыкаў, і сялян з навакольных вёсак.

Пасля Убелі С. Манюшка з бацькам некалькі час жыў у Варшаве, а з вясені 1830 года вяртаецца на Беларусь і пачынае вучыцца ў Мінскай гімназіі. Адначасна ён вывучае музыку пад кіраўніцтвам Дамініка Стэфановіча — вядомага ў тым часе ў Мінску піяніста і дырыжора.

На вялікі жаль, большасць пісем С. Манюшкі і яго бацькоў да сваяго і знаёмых, а таксама якія-небудзь іншыя дакументы, дзённікі жыцця кампазітара ў гэтыя гады зніклі. Але зусім не рацую польскі за-следчык Караль Странгенгер, калі піша ў сваёй працы аб Манюшцы, што музычны быт сялі кампазітара ў час жыцця ў Мінску быў такі самы, як і ў іншых павясці сям'ях таго часу: праводзіліся музычныя вечары, спявалі моцныя песенькі, урыўкі з вазывалі і аперат, ігралі на фарціянах і чатыры рукі. І выгледзіла на такую ачынаўную для Мінска 30-гадоў мінулага стагоддзя карціну, тут С. Манюшка пачаў выяўляць свой талент.

У 1837 годзе Станіслаў Манюшка паехаў у Берлін, каб пачаць прафесіянальны заняткі ў буйнага музыканта К. Ф. Рунгенхагена, кіраўніка Пецфай акадэміі. У Берліне кампазітар займаўся каля трох год, пасля чаго ён ануў вяртацца ў Мінск і толькі ў 1842 годзе Станіслаў Манюшка пераляжае на сталае жыццё ў Вільню, акуль потым перабраецца ў Варшаву.

Але і ў гэтыя перыяды свайго жыцця вялікі польскі кампазітар не парывае сувязей з Мінскам, часта бывае тут, піша музыку, ставіць у тэатры свае раннія оперы. Так, напісана Манюшкам у 1840 годзе ў Мінску, аднаактоўная опера «Лятарыя» была праз тры гады пастаўлена ўпершыню Мінскім тэатрам Шнігтофа. Яе вядзіць у дакументаў былога Навагрудскага камітэта за 1842 год, у Мінску С. Манюшка склаў першы са сваіх вядомых «Дамовых спэўнікаў». У гэты спэўнік увайшла такіх шодворы творчасці кампазітара, як напрыклад, «Свіцязіанка» на тэст А. Міцкевіча.

У Мінску С. Манюшка напісаў і свае фарціянавыя пісем «Забавіць». Воль што ён піша з Мінска 19 чэрвеня 1843 года да свайго жонкі: «Напэлаў Міцкевіч новы спытжак «Забавіць». Як ты гумаеш, ці аддаваць іх у літаграфію, ці не? Як ты лічыш апей, так і рабі...»

З Мінскам звязаны і іншыя творы кампазітара. Тут не толькі пісалася на тэксты выдатнага беларускага пісьменніка В. Дуніна-Марцінкевіча опера «Сяляныя» і аперы «Рэжурці набор» і «Барашча музыкаў», але і ўпершыню ставіліся яны ў тэатрах у 40-х гадах. Многія пісем «Страшнага двара» не толькі пісаліся пад удзелам усаміамай аб мінскім жыцці ў малясцтве Манюшкі, але і непасрэдна ў час яго прэмедаў у гонар у 60-я гады.

Цікавыя старонкі ў жыцці Станіслава Манюшкі ў Мінску чакаюць свайго даследчыца.

І. НІСЕНВІЧ.

Слаўная старонка

Множны, непарушны сувязі існуюць на вярэйку многіх дэсацігоддзяў паміж беларускай і польскай культурай. Жыццё і творчая дзейнасць Адама Міцкевіча на Наваградчыне, Эліам Ажыці на Гродзеншчыне, сімфанічны «Тры вяселюныя песні» і «Ранодзі» Мечыслава Карловіча, дзе выкарыстаны беларускія народныя мелодыі, усё гэта яркае адлюстраванне толькі часткі тых творчых сувязей, што існуюць паміж беларускай і польскай літаратурай і мастацтвам.

Слаўнай старонкай з гісторыі творчых сувязей нашых народаў аўляецца жыццё геналянага польскага кампазітара Станіслава Манюшкі ў Мінску.

Тэма ж сцэны адбывалася і ў Убелі, дзе дзядзька кампазітара Юзаф Манюшка, чалавек драматычных поглядаў запрашаў да сабе на хатнія спектаклі і памешчыкаў, і сялян з навакольных вёсак.

Пасля Убелі С. Манюшка з бацькам некалькі час жыў у Варшаве, а з вясені 1830 года вяртаецца на Беларусь і пачынае вучыцца ў Мінскай гімназіі. Адначасна ён вывучае музыку пад кіраўніцтвам Дамініка Стэфановіча — вядомага ў тым часе ў Мінску піяніста і дырыжора.

На вялікі жаль, большасць пісем С. Манюшкі і яго бацькоў да сваяго і знаёмых, а таксама якія-небудзь іншыя дакументы, дзённікі жыцця кампазітара ў гэтыя гады зніклі. Але зусім не рацую польскі за-следчык Караль Странгенгер, калі піша ў сваёй працы аб Манюшцы, што музычны быт сялі кампазітара ў час жыцця ў Мінску быў такі самы, як і ў іншых павясці сям'ях таго часу: праводзіліся музычныя вечары, спявалі моцныя песенькі, урыўкі з вазывалі і аперат, ігралі на фарціянах і чатыры рукі. І выгледзіла на такую ачынаўную для Мінска 30-гадоў мінулага стагоддзя карціну, тут С. Манюшка пачаў выяўляць свой талент.

У 1837 годзе Станіслаў Манюшка паехаў у Берлін, каб пачаць прафесіянальны заняткі ў буйнага музыканта К. Ф. Рунгенхагена, кіраўніка Пецфай акадэміі. У Берліне кампазітар займаўся каля трох год, пасля чаго ён ануў вяртацца ў Мінск і толькі ў 1842 годзе Станіслаў Манюшка пераляжае на сталае жыццё ў Вільню, акуль потым перабраецца ў Варшаву.

Але і ў гэтыя перыяды свайго жыцця вялікі польскі кампазітар не парывае сувязей з Мінскам, часта бывае тут, піша музыку, ставіць у тэатры свае раннія оперы. Так, напісана Манюшкам у 1840 годзе ў Мінску, аднаактоўная опера «Лятарыя» была праз тры гады пастаўлена ўпершыню Мінскім тэатрам Шнігтофа. Яе вядзіць у дакументаў былога Навагрудскага камітэта за 1842 год, у Мінску С. Манюшка склаў першы са сваіх вядомых «Дамовых спэўнікаў». У гэты спэўнік увайшла такіх шодворы творчасці кампазітара, як напрыклад, «Свіцязіанка» на тэст А. Міцкевіча.

У Мінску С. Манюшка напісаў і свае фарціянавыя пісем «Забавіць». Воль што ён піша з Мінска 19 чэрвеня 1843 года да свайго жонкі: «Напэлаў Міцкевіч новы спытжак «Забавіць». Як ты гумаеш, ці аддаваць іх у літаграфію, ці не? Як ты лічыш апей, так і рабі...»

З Мінскам звязаны і іншыя творы кампазітара. Тут не толькі пісалася на тэксты выдатнага беларускага пісьменніка В. Дуніна-Марцінкевіча опера «Сяляныя» і аперы «Рэжурці набор» і «Барашча музыкаў», але і ўпершыню ставіліся яны ў тэатрах у 40-х гадах. Многія пісем «Страшнага двара» не толькі пісаліся пад удзелам усамі

ТВОРЧЫЯ ПАРТЫІ

Рысы таленту

Хто з гледачоў Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы не ведае, не любіць народную артыстку ВССР Ірыну Фларыянаўну Ждановіч. Гэта яна слай сваёй мастацтва залатанае душы, завадодае думкамі, абуджае высакродныя пачуці.

Шчаслівы лёс нявартца ў мастацтва тэатру актрысы. Сярод дзяўчынаў, якіх нагадуе стасу пажыўшых, хрысткі ад часу артысткі, рэжысёр, дзе заставаны, якіх казаны, уражаны аб ірыі І. Ждановіч, пісаная людзьмі самай рознай кваліфікацыі, самых розных патрабаванняў і густу—дзіўная рэч—амаль не знойдзеш такіх матэрыялаў, у якіх бы былі крытычныя папрокі ў адрас актрысы. Есць яны і да аўтараў п'ес, і да пастаноўшчыкаў, і да многіх выканаўцаў; у гэтым стасе можна знама знайсці і разумных і неразумных парад, і істотных або наогул няправільных заўваг.

Даводзіцца сказаць, што не ўсё ў яе творчасці было толькі добрым ці выдатным—і прычыны тут самыя розныя, —што не ўсе ўвасоблены ёю вобразы маюць для гісторыі мастацтва аднолькавую вартасць. Есць вядома, ролі, якія ўжо забыліся, якія не пакінулі колькі-небудзь прыкметнага следу ў яе творчасці, у летанісе зямляткаў Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, з якім звязана ўсё яе жыццё.

Аднак рана ці позна—і гэты час для Ірыны Ждановіч наставіў пачату падзеяў сыхаю гадоў—траба было з герань пераклочыцца на ролі характарныя. Той, хто добра разуме акцёрскую прыроду, ведае, з якімі наймаверымі цяжкасцямі даецца гэта. Адна актрыса проста не хочуч пераклочыцца з герань на ролі характарныя, другія ж хочуч, але не могуць.

Гэты працэс вельмі цяжка працякаў і ў Ждановіч. Ён, па сутнасці, поўнацю не зачыніўся і цяпер. Нора, Аверана. Артыстка іграе гэтыя ролі добра, і нават у такім даволі пасэрналі спектаклі, як «Зыкавы», яна ўзнімаецца да вялікай філасофіі Горкага, яна ўраўнава сэрцы гледачоў. Аднак тое, што ролі артыстка, гэта вельмі і вельмі мала. Ждановіч цяпер ідзе ў мастацтвае надзвычай павольнымі крокамі.

У рэпертуары Ірыны Фларыянаўны няма ролей адмоўных, бадай менш, чым у астатніх акцёраў яе ўзросту. Канешне, гледачы такія не работы, як вобраз Шаўроў («Залл «Афры»)», Кіры Карлаўны («Дачка пракурора»), можна гаварыць, і не без пэўных падстаў, аб дыяпазоне артыстка, ад тым, што гэтыя ролі пашыраюць не палітру. Але між іншым лавіць сёбе і на другой думцы: калі, убачыўшы Б. Платонава ў ролі Зэкіна ці Выкоўскага, нікога не ўважыць на яго месцы, то наколькі б больш магла сказаць І. Ждановіч, увасобляючы роля багатай душы і трагічнага сэрца. Артыстка, відавочна, вельмі цяжка «сперазвольваць» сваю вылікую абаласці, у вобраз адмоўных.

Не так даўно, дакладней, у мінулым сезоне актрыса сыграла Аляксандра Сцяпанавічу ў спектаклі «Пакуль мы малымі» І. Мележа. Роль невілька, проста эпизодычна. Два амаль бесслонія выхад, пасэрды, думачка мне, дыялог з Галій. І спатрылася агромністае майстэрства, якіе чалавечы абаніе, якіе валодаюць многімі акцёры і якім валодае Ждановіч, каб хоць на некалькі хвілін «зазрыць» спектакль, каб расказаць вельмі многае аб сваёй герані, паказаць на сцэне даволі значны кадражас не пад'ежка, але цікавага, імклівага жыцця. Не прыстае перагэтка жыццё чалавек, у якога ўжо ад гадоў пасэрды скроні. І, адчуваецца, як лёгка ірчыць у «дзверы» са Ждановіч малодзі артыстка М. Захаравіч, які гэта ёй дапамагае ўвасобляць вобраз Галі.

Задумваючыся над творчым лёсам выдатнай майстэроў гэтага таленавітага калектыву, цяжка ён, бадай, і немагчыма назваць разам са Ждановіч ішч каго-небудзь, хто б так паследуючы вое ўжо калі сарака год сьвярджаў свая, уласна кажучы, адну тэму. Велічын, шматгранную і невычэрпную тэму—тэму малодзіці. Гэта на долю І. Ждановіч выпала быць такі доўгі час амаль нязмённым песьняром малодзіці. І шчэ тады, калі яна іграла ролі паллеткаў, калі лічылася ў тэатры лепшым выканаўцам гэтага амліду і калі спрабавала свае першыя сілы на ролях характарных.

Цяжка адразу вызначыць, у чым талент артыста, якія ў дзярванні, якія часта высьвечваюцца зусім рознымі і нечаканымі гранямі. Гэта толькі аб бездарным акцёры, убачыўшы яго ў двух—трох ролях, можна беспамылкова сказаць, якім ён будзе ў наступных, на што ён здатны наогул. Для Ждановіч, напрыклад, спатрылася дзесяць год, пакуль вывілься ёе сапраўдны дрававін, пакуль з такім узраўналым драматызмам, з такім творчым улетам сыграла яна Марыльку з «Байцкаўшчыкаў» Кузьмы Чорнага. Вось калі яна становіцца асноўнай гераній тэатра, вое ў чым яе і творчае шчасце і слава.

Імяна ў гэтым і няўдача пастаноўшчыка спектакля «Праз дваццаць год». Есць, вядома, і ў ім сілены, якія здзіўляюць сваёй пластычнасцю, сваёй скульптурнай выразнасцю. Але справа не ў асобных сіленах. Недахоў у ішчым, і ён асабліва вядомы, калі зноў з'яўляецца да Ждановіч як да актрысы, да яе творчай індывідуальнасці.

Ірына Ждановіч бліскава валодае «ёнтраграмным маналагам». Завалася б, звычайная паўза, артыстка не зробіць ніводнага руху, не вымавіць ніводнага слова, а на яе назвачы выразным твары, па яе нахале, засэрдажаны на адным пунце, можна беспамылкова прачытаць вельмі многае, чаго, магчыма, не выкажаў нават самым выдатна пісаным маналагам. У Ждановіч рухі, зладца, знарк запаволены, жэстаў вельмі і вельмі многа. Кожны раз захапляецца ішчым—вількім унутрым жаданьнем герані, сіхалагічнай глыбінёй вобраза.

Імяна ў гэтым і няўдача пастаноўшчыка спектакля «Праз дваццаць год». Есць, вядома, і ў ім сілены, якія здзіўляюць сваёй пластычнасцю, сваёй скульптурнай выразнасцю. Але справа не ў асобных сіленах. Недахоў у ішчым, і ён асабліва вядомы, калі зноў з'яўляецца да Ждановіч як да актрысы, да яе творчай індывідуальнасці.

Ірына Ждановіч бліскава валодае «ёнтраграмным маналагам». Завалася б, звычайная паўза, артыстка не зробіць ніводнага руху, не вымавіць ніводнага слова, а на яе назвачы выразным твары, па яе нахале, засэрдажаны на адным пунце, можна беспамылкова прачытаць вельмі многае, чаго, магчыма, не выкажаў нават самым выдатна пісаным маналагам. У Ждановіч рухі, зладца, знарк запаволены, жэстаў вельмі і вельмі многа. Кожны раз захапляецца ішчым—вількім унутрым жаданьнем герані, сіхалагічнай глыбінёй вобраза.

Імяна ў гэтым і няўдача пастаноўшчыка спектакля «Праз дваццаць год». Завалася рытм, мірагэтычнасць кожнага эпизода, шматлікія працяжыя паўзы, словам, «спіхалагізацыя» спектакля—так сінтэтычна вырашаў тэатр Святлова, а гэта якраз іму і супрацьпаказана. Рамантычна ўнёсласць, дынамізм, напружаны рытм, які павінен быць звязваючым звяном усіх карцін, хуткая змена мізансжы, выразна абостраныя адносны перанажы—так і, думачка, толькі так можа вырашацца драматычная паэма «Праз дваццаць год». У ішчым выпадку—і гэта выразна бачна ў купалаўцы—атрымаюцца «правалы» многіх важных эпизодаў і наогул аморфны спектакль у цэлым.

Імяна ў гэтым і няўдача пастаноўшчыка спектакля «Праз дваццаць год». Завалася рытм, мірагэтычнасць кожнага эпизода, шматлікія працяжыя паўзы, словам, «спіхалагізацыя» спектакля—так сінтэтычна вырашаў тэатр Святлова, а гэта якраз іму і супрацьпаказана. Рамантычна ўнёсласць, дынамізм, напружаны рытм, які павінен быць звязваючым звяном усіх карцін, хуткая змена мізансжы, выразна абостраныя адносны перанажы—так і, думачка, толькі так можа вырашацца драматычная паэма «Праз дваццаць год». У ішчым выпадку—і гэта выразна бачна ў купалаўцы—атрымаюцца «правалы» многіх важных эпизодаў і наогул аморфны спектакль у цэлым.

Імяна ў гэтым і няўдача пастаноўшчыка спектакля «Праз дваццаць год». Завалася рытм, мірагэтычнасць кожнага эпизода, шматлікія працяжыя паўзы, словам, «спіхалагізацыя» спектакля—так сінтэтычна вырашаў тэатр Святлова, а гэта якраз іму і супрацьпаказана. Рамантычна ўнёсласць, дынамізм, напружаны рытм, які павінен быць звязваючым звяном усіх карцін, хуткая змена мізансжы, выразна абостраныя адносны перанажы—так і, думачка, толькі так можа вырашацца драматычная паэма «Праз дваццаць год». У ішчым выпадку—і гэта выразна бачна ў купалаўцы—атрымаюцца «правалы» многіх важных эпизодаў і наогул аморфны спектакль у цэлым.

Імяна ў гэтым і няўдача пастаноўшчыка спектакля «Праз дваццаць год». Завалася рытм, мірагэтычнасць кожнага эпизода, шматлікія працяжыя паўзы, словам, «спіхалагізацыя» спектакля—так сінтэтычна вырашаў тэатр Святлова, а гэта якраз іму і супрацьпаказана. Рамантычна ўнёсласць, дынамізм, напружаны рытм, які павінен быць звязваючым звяном усіх карцін, хуткая змена мізансжы, выразна абостраныя адносны перанажы—так і, думачка, толькі так можа вырашацца драматычная паэма «Праз дваццаць год». У ішчым выпадку—і гэта выразна бачна ў купалаўцы—атрымаюцца «правалы» многіх важных эпизодаў і наогул аморфны спектакль у цэлым.

Тое ж самае можна сказаць і пра голю Н. К. Круцкай у «Грозным годзе» А. Калера, сыграную І. Ждановіч у гэтым сезоне. Прыгадаць хоць бы сцэну хваробы Леніна. Актрыса, зладца, не дазена ніводнага слова. Аднак колькі ўзнікае думак, паучыць калі глядзіць сцэну, дае Н. К. Круцкай стайць над ложкам лй хварога Леніна. Вялікіе драматычныя напружаны ў гэты сценіе дасягаюцца перш за ўсё ірвой І. Ждановіч. Артыстка і тут бліскава валодае «ёнтраграмным маналагам», што, дарчы, даецца далёка не кожнаму выканаўцу.

Аднак гэта выдатныя эпизоды. І яны хутчэй за ўсё сведчаць толькі аб тым, што талент Ждановіч, нагледзячы на галы, паранейшаю застаецца малым, што яна шчэ не раз сыграла вялікай ролі, парадзе гледачоў новымі сваім майстэрствам.

Качэткавыя вывады? А хіба яны могуць быць, калі акцёр сапраўды таленавіты, і калі ён знаходзіцца ў росквіце творчых сіл. А можа заўтра перад гледачом адкрыюцца новыя грані яго таленту, а можа ён паказае свае новыя здольнасці і магчымасці?

Так, зусім нядаўна мы з'яўляліся сведкамі новага творчага ўзлёту артыста П. Малчанова ў ролі Доктара ў спектаклі «Збыты ўсім» Назыма Хікмата. Зладэлася б, у якіх дыяметралях супрацьлеглых ролях не выступіла Б. Платонаў, і можна было думаць, што ён поўнацю «вычарпаў» сёбе, каб не роля Эзопы («Ліса і вінаград» С. Фігерада), у якой ён паказаў новыя грані свайго вялікага даравання. Нават тым, хто вельмі добра бмў знаёмы з творчасцю актрысы З. Браварскай, не мог прадказаць, што яна дасягне такога поспеху ў спектаклі «Ліса і вінаград».

Сёння такога новага «узлёту» яшчэ не зрабіла І. Ждановіч. Але ён (назваць дату тут, вядома, немагчыма) будзе, абавязкова будзе.

І міжволі прыходзіць думка, якую нежак прынята гаварыць: а чаму б не паставіць у тэатры спектакль для Ждановіч, магчыма і спецыяльна, дзе б яна зладэ дасягнуць у мастацтвае новых вышынь. А талент і майстэрства актрысы патрабуюць імяна гэтага.

Тое ж самае можна сказаць і пра голю Н. К. Круцкай у «Грозным годзе» А. Калера, сыграную І. Ждановіч у гэтым сезоне. Прыгадаць хоць бы сцэну хваробы Леніна. Актрыса, зладца, не дазена ніводнага слова. Аднак колькі ўзнікае думак, паучыць калі глядзіць сцэну, дае Н. К. Круцкай стайць над ложкам лй хварога Леніна. Вялікіе драматычныя напружаны ў гэты сценіе дасягаюцца перш за ўсё ірвой І. Ждановіч. Артыстка і тут бліскава валодае «ёнтраграмным маналагам», што, дарчы, даецца далёка не кожнаму выканаўцу.

Аднак гэта выдатныя эпизоды. І яны хутчэй за ўсё сведчаць толькі аб тым, што талент Ждановіч, нагледзячы на галы, паранейшаю застаецца малым, што яна шчэ не раз сыграла вялікай ролі, парадзе гледачоў новымі сваім майстэрствам.

Качэткавыя вывады? А хіба яны могуць быць, калі акцёр сапраўды таленавіты, і калі ён знаходзіцца ў росквіце творчых сіл. А можа заўтра перад гледачом адкрыюцца новыя грані яго таленту, а можа ён паказае свае новыя здольнасці і магчымасці?

Так, зусім нядаўна мы з'яўляліся сведкамі новага творчага ўзлёту артыста П. Малчанова ў ролі Доктара ў спектаклі «Збыты ўсім» Назыма Хікмата. Зладэлася б, у якіх дыяметралях супрацьлеглых ролях не выступіла Б. Платонаў, і можна было думаць, што ён поўнацю «вычарпаў» сёбе, каб не роля Эзопы («Ліса і вінаград» С. Фігерада), у якой ён паказаў новыя грані свайго вялікага даравання. Нават тым, хто вельмі добра бмў знаёмы з творчасцю актрысы З. Браварскай, не мог прадказаць, што яна дасягне такога поспеху ў спектаклі «Ліса і вінаград».

Сёння такога новага «узлёту» яшчэ не зрабіла І. Ждановіч. Але ён (назваць дату тут, вядома, немагчыма) будзе, абавязкова будзе.

І міжволі прыходзіць думка, якую нежак прынята гаварыць: а чаму б не паставіць у тэатры спектакль для Ждановіч, магчыма і спецыяльна, дзе б яна зладэ дасягнуць у мастацтвае новых вышынь. А талент і майстэрства актрысы патрабуюць імяна гэтага.

Тое ж самае можна сказаць і пра голю Н. К. Круцкай у «Грозным годзе» А. Калера, сыграную І. Ждановіч у гэтым сезоне. Прыгадаць хоць бы сцэну хваробы Леніна. Актрыса, зладца, не дазена ніводнага слова. Аднак колькі ўзнікае думак, паучыць калі глядзіць сцэну, дае Н. К. Круцкай стайць над ложкам лй хварога Леніна. Вялікіе драматычныя напружаны ў гэты сценіе дасягаюцца перш за ўсё ірвой І. Ждановіч. Артыстка і тут бліскава валодае «ёнтраграмным маналагам», што, дарчы, даецца далёка не кожнаму выканаўцу.

Аднак гэта выдатныя эпизоды. І яны хутчэй за ўсё сведчаць толькі аб тым, што талент Ждановіч, нагледзячы на галы, паранейшаю застаецца малым, што яна шчэ не раз сыграла вялікай ролі, парадзе гледачоў новымі сваім майстэрствам.

Качэткавыя вывады? А хіба яны могуць быць, калі акцёр сапраўды таленавіты, і калі ён знаходзіцца ў росквіце творчых сіл. А можа заўтра перад гледачом адкрыюцца новыя грані яго таленту, а можа ён паказае свае новыя здольнасці і магчымасці?

Так, зусім нядаўна мы з'яўляліся сведкамі новага творчага ўзлёту артыста П. Малчанова ў ролі Доктара ў спектаклі «Збыты ўсім» Назыма Хікмата. Зладэлася б, у якіх дыяметралях супрацьлеглых ролях не выступіла Б. Платонаў, і можна было думаць, што ён поўнацю «вычарпаў» сёбе, каб не роля Эзопы («Ліса і вінаград» С. Фігерада), у якой ён паказаў новыя грані свайго вялікага даравання. Нават тым, хто вельмі добра бмў знаёмы з творчасцю актрысы З. Браварскай, не мог прадказаць, што яна дасягне такога поспеху ў спектаклі «Ліса і вінаград».

Сёння такога новага «узлёту» яшчэ не зрабіла І. Ждановіч. Але ён (назваць дату тут, вядома, немагчыма) будзе, абавязкова будзе.

І міжволі прыходзіць думка, якую нежак прынята гаварыць: а чаму б не паставіць у тэатры спектакль для Ждановіч, магчыма і спецыяльна, дзе б яна зладэ дасягнуць у мастацтвае новых вышынь. А талент і майстэрства актрысы патрабуюць імяна гэтага.

Тое ж самае можна сказаць і пра голю Н. К. Круцкай у «Грозным годзе» А. Калера, сыграную І. Ждановіч у гэтым сезоне. Прыгадаць хоць бы сцэну хваробы Леніна. Актрыса, зладца, не дазена ніводнага слова. Аднак колькі ўзнікае думак, паучыць калі глядзіць сцэну, дае Н. К. Круцкай стайць над ложкам лй хварога Леніна. Вялікіе драматычныя напружаны ў гэты сценіе дасягаюцца перш за ўсё ірвой І. Ждановіч. Артыстка і тут бліскава валодае «ёнтраграмным маналагам», што, дарчы, даецца далёка не кожнаму выканаўцу.

Аднак гэта выдатныя эпизоды. І яны хутчэй за ўсё сведчаць толькі аб тым, што талент Ждановіч, нагледзячы на галы, паранейшаю застаецца малым, што яна шчэ не раз сыграла вялікай ролі, парадзе гледачоў новымі сваім майстэрствам.

Качэткавыя вывады? А хіба яны могуць быць, калі акцёр сапраўды таленавіты, і калі ён знаходзіцца ў росквіце творчых сіл. А можа заўтра перад гледачом адкрыюцца новыя грані яго таленту, а можа ён паказае свае новыя здольнасці і магчымасці?

Так, зусім нядаўна мы з'яўляліся сведкамі новага творчага ўзлёту артыста П. Малчанова ў ролі Доктара ў спектаклі «Збыты ўсім» Назыма Хікмата. Зладэлася б, у якіх дыяметралях супрацьлеглых ролях не выступіла Б. Платонаў, і можна было думаць, што ён поўнацю «вычарпаў» сёбе, каб не роля Эзопы («Ліса і вінаград» С. Фігерада), у якой ён паказаў новыя грані свайго вялікага даравання. Нават тым, хто вельмі добра бмў знаёмы з творчасцю актрысы З. Браварскай, не мог прадказаць, што яна дасягне такога поспеху ў спектаклі «Ліса і вінаград».

Сёння такога новага «узлёту» яшчэ не зрабіла І. Ждановіч. Але ён (назваць дату тут, вядома, немагчыма) будзе, абавязкова будзе.

І міжволі прыходзіць думка, якую нежак прынята гаварыць: а чаму б не паставіць у тэатры спектакль для Ждановіч, магчыма і спецыяльна, дзе б яна зладэ дасягнуць у мастацтвае новых вышынь. А талент і майстэрства актрысы патрабуюць імяна гэтага.

Тое ж самае можна сказаць і пра голю Н. К. Круцкай у «Грозным годзе» А. Калера, сыграную І. Ждановіч у гэтым сезоне. Прыгадаць хоць бы сцэну хваробы Леніна. Актрыса, зладца, не дазена ніводнага слова. Аднак колькі ўзнікае думак, паучыць калі глядзіць сцэну, дае Н. К. Круцкай стайць над ложкам лй хварога Леніна. Вялікіе драматычныя напружаны ў гэты сценіе дасягаюцца перш за ўсё ірвой І. Ждановіч. Артыстка і тут бліскава валодае «ёнтраграмным маналагам», што, дарчы, даецца далёка не кожнаму выканаўцу.

Аднак гэта выдатныя эпизоды. І яны хутчэй за ўсё сведчаць толькі аб тым, што талент Ждановіч, нагледзячы на галы, паранейшаю застаецца малым, што яна шчэ не раз сыграла вялікай ролі, парадзе гледачоў новымі сваім майстэрствам.

Качэткавыя вывады? А хіба яны могуць быць, калі акцёр сапраўды таленавіты, і калі ён знаходзіцца ў росквіце творчых сіл. А можа заўтра перад гледачом адкрыюцца новыя грані яго таленту, а можа ён паказае свае новыя здольнасці і магчымасці?

Так, зусім нядаўна мы з'яўляліся сведкамі новага творчага ўзлёту артыста П. Малчанова ў ролі Доктара ў спектаклі «Збыты ўсім» Назыма Хікмата. Зладэлася б, у якіх дыяметралях супрацьлеглых ролях не выступіла Б. Платонаў, і можна было думаць, што ён поўнацю «вычарпаў» сёбе, каб не роля Эзопы («Ліса і вінаград» С. Фігерада), у якой ён паказаў новыя грані свайго вялікага даравання. Нават тым, хто вельмі добра бмў знаёмы з творчасцю актрысы З. Браварскай, не мог прадказаць, што яна дасягне такога поспеху ў спектаклі «Ліса і вінаград».

Сёння такога новага «узлёту» яшчэ не зрабіла І. Ждановіч. Але ён (назваць дату тут, вядома, немагчыма) будзе, абавязкова будзе.

І міжволі прыходзіць думка, якую нежак прынята гаварыць: а чаму б не паставіць у тэатры спектакль для Ждановіч, магчыма і спецыяльна, дзе б яна зладэ дасягнуць у мастацтвае новых вышынь. А талент і майстэрства актрысы патрабуюць імяна гэтага.

Надаўна на Цэнтральнай плошчы Гомеля сабралася моладзь горада для сустрэчы з дарэгімі гасцямі— моладзьцю Чарнігаўшчыны. Па запрашэнню гомельчан з Чарнігава прыехалі 200 спартсменаў і ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці.

Адбыўся мітынг дружбы моладзі Украіны і Беларусі. Затым на сцэніцы пачаліся спартыўныя паказанні спартсменаў Чарнігава і Гомеля.

У гарадскім парку культуры і адпачынку адбыліся масавыя гульні. На летняй эстрадзе вялікі канцэрт далі ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці г. Чарнігава. Хор выканаў украінскія народныя песьні—Туман ярам, туман да...

Рэспубліканскі Дом народнай творчасці рэкамендуе.

ТВОРЫ ДЛЯ ЧЫТАЛЬНІКАЎ

Купала Я. Заўсёды наперад. Наша моладзь. 3 новай думкай. (У кнізе: Я. Купала, Збор твораў, т. 4. Выдавецтва Акадэміі навук ВССР, 1953 г.)

Колас Я. Жыве між нас тэні. Народная СССР. Мой дом. (У кнізе: Я. Колас, Збор твораў, т. 2. Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1952 г.)

Аўрамчык М. Кастрычнік ідзе па зямлі. Песня пра Мікалая Гастула. (У кнізе: М. Аўрамчык «Шляхам дружбы», Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1952 г.)

Алешка А. Сябры. (Апавяданне, урылак на выбар. У часопісе «Беларусь» № 1, 1957 г.)

Астрыка А. Незвычайны пешаход. Агі міру. (У кнізе: А. Астрыка «Зямля мая», Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1952 г.)

Бацька А. Адно абмеркаванне. Гаворыць Масква. Прызнанне. З'езд камсомола Беларусі. (У кнізе: А. Бацька «Зоры вясення», Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1954 г.)

Броўка П. Паэма «Заўсёды з Леніным» (У кнізе: П. Броўка. Збор твораў, т. II. Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1957 г.) Там, дзе хадуў калісьці Ленін... Прысяда. Жыта жала Рахункава. Абыцця было. Два сцягі. Майскія сцягі. Абыцця дружбы! Вяселье. (У кнізе: П. Броўка «Навядзеныя крокі», Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1954 г.) Ён нарадзіўся ад 22 красавіка 1955 г.). Кастрычніцкі марш. Разліце. Камсомольцам Беларусі. Прысяга байца за мір. Наша марка. (У кнізе: П. Броўка «Выбраныя творы», Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1951 г.)

ХАРАВЫЯ ТВОРЫ

Алааў М. «Нам не траба вайны»—сл. А. Русака. Для хору з фартэпіяна. (36. А. Русака «Песні», Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1954 г.)

Алааў М. Калачыскага (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1955 г.)

Алааў М. «Сонца»—сл. А. Русака. Для змешанага хору без суправаджэння. (Зборнік А. Русака «Песні», Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1954 г.)

Алааў М. «Пра дзіўную Мальвіну». Словы Р. Сабалеўкі. Для змешанага хору. «Насустрэч фестывалю моладзі» Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, Мінск, 1957 г.)

Алааў М. «Песня аб партыі»—словы Д. Кавалёва. (Часопіс «Беларусь» № 2, 1955 г.)

Алааў М. «Песня дружбы»—словы А. Бялічэна. (Часопіс «Малодзіць» № 2, 1955 г.)

Алааў М. «Прызнанне»—словы П. Галебкі. (Часопіс «Работніца і сялянка» № 6, 1954 г.)

Алааў М. «Песня о Доваторе»—словы А. Лазанова. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1950 г.)

Алааў М. «На Палесці гоман, гоман»—словы П. Броўкі. Для змешанага хору без суправаджэння. (Зборнік «Хоры беларускіх кампазітараў»—Музычнае дзяржаўнае выдавецтва, 1954 г.)

Алааў М. «Край палескі». Словы А. Русака. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1957 г.)

Алааў М. «Песня фізкультурнікаў Беларусі»—словы М. Лазарука. (36. «4-частакі фестывалю савецкай моладзі», г. Мінск, 1956 г., АДНТ).

Алааў М. «Песня малодзі трактараводнаў». Словы А. Бацькі. (Часопіс «Малодзіць» № 4, 1954 г.)

Алааў М. «Свята ў калгасе». Словы А. Дзержыжскага. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1955 г.)

Алааў М. «Песня аб партыі»—словы Д. Кавалёва. (Часопіс «Беларусь» № 2, 1955 г.)

Алааў М. «Песня дружбы»—словы А. Бялічэна. (Часопіс «Малодзіць» № 2, 1955 г.)

Алааў М. «Прызнанне»—словы П. Галебкі. (Часопіс «Работніца і сялянка» № 6, 1954 г.)

Алааў М. «Песня о Доваторе»—словы А. Лазанова. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1950 г.)

Алааў М. «На Палесці гоман, гоман»—словы П. Броўкі. Для змешанага хору без суправаджэння. (Зборнік «Хоры беларускіх кампазітараў»—Музычнае дзяржаўнае выдавецтва, 1954 г.)

Алааў М. «Край палескі». Словы А. Русака. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1957 г.)

Алааў М. «Песня фізкультурнікаў Беларусі»—словы М. Лазарука. (36. «4-частакі фестывалю савецкай моладзі», г. Мінск, 1956 г., АДНТ).

Алааў М. «Песня малодзі трактараводнаў». Словы А. Бацькі. (Часопіс «Малодзіць» № 4, 1954 г.)

Алааў М. «Свята ў калгасе». Словы А. Дзержыжскага. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1955 г.)

Алааў М. «Песня аб партыі»—словы Д. Кавалёва. (Часопіс «Беларусь» № 2, 1955 г.)

Алааў М. «Песня дружбы»—словы А. Бялічэна. (Часопіс «Малодзіць» № 2, 1955 г.)

Алааў М. «Прызнанне»—словы П. Галебкі. (Часопіс «Работніца і сялянка» № 6, 1954 г.)

Алааў М. «Песня о Доваторе»—словы А. Лазанова. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1950 г.)

Алааў М. «На Палесці гоман, гоман»—словы П. Броўкі. Для змешанага хору без суправаджэння. (Зборнік «Хоры беларускіх кампазітараў»—Музычнае дзяржаўнае выдавецтва, 1954 г.)

Алааў М. «Край палескі». Словы А. Русака. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1957 г.)

Алааў М. «Песня фізкультурнікаў Беларусі»—словы М. Лазарука. (36. «4-частакі фестывалю савецкай моладзі», г. Мінск, 1956 г., АДНТ).

Алааў М. «Песня малодзі трактараводнаў». Словы А. Бацькі. (Часопіс «Малодзіць» № 4, 1954 г.)

Алааў М. «Свята ў калгасе». Словы А. Дзержыжскага. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1955 г.)

Алааў М. «Песня аб партыі»—словы Д. Кавалёва. (Часопіс «Беларусь» № 2, 1955 г.)

Алааў М. «Песня дружбы»—словы А. Бялічэна. (Часопіс «Малодзіць» № 2, 1955 г.)

Алааў М. «Прызнанне»—словы П. Галебкі. (Часопіс «Работніца і сялянка» № 6, 1954 г.)

Алааў М. «Песня о Доваторе»—словы А. Лазанова. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 1950 г.)

Алааў М. «На Палесці гоман, гоман»—словы П. Броўкі. Для змешанага хору без суправаджэння. (Зборнік «Хоры беларускіх кампазітараў»—Музычнае дзяржаўнае выдавецтва, 1954 г.)

Алааў М. «Край палескі». Словы А. Русака. (Дзяржаўнае выдавецтва ВССР, 195